

Vida Lleidatana

SUMARI

	Pàg.
La Festa Major (Editorial)	157
Pàgines antològiques: Josep Pleian de Porta	158
Pa de casa, <i>Magi Morera i Galícia</i>	160
Els orígens de la festa de Sant Anastasi, per <i>Salvador Roda Lletjós</i>	163
Ad Sanctum Anastasium, per <i>J. Morteu</i>	166
Dels nostres Jocs Florals	167
La Catalunya lleidatana: Una polèmica que voldríem amistosa, per <i>Eliès Serra i Rafols</i>	168
Encens i domasson, per <i>Llombart de Montagut</i>	173
Preghària, per <i>Josep Alemany i Borràs</i>	175
<i>Ja</i> , per <i>Pere Pujol i Canadell</i>	178
Lleida i el Segre, per <i>Carles Monfar</i>	179
Les fires, per <i>Antoni Vergilí i Pinós</i>	180
El rovell de l'ou, per <i>Salvador Roda (Teta)</i>	182
Fires i Festes de Lleida: maig 1929 (Programa oficial)	185
Roda la roda, per <i>Lluís Bertran i Ojeda</i>	188
Un títol de la Universitat de Lleida	189
El fruit vermell que al cirerer fulgura... per <i>Faume Azeles i Garriga</i>	193
"Ad petendam pluviam", per <i>A. Bergh i Masó</i>	194
La il·lusió esvada, per <i>Romà Sol</i>	197
Lleidatana (sardana), per <i>Víctor Mateu</i>	198
Buscant tema, per <i>Pau Guinot</i>	200
Divagacions... per <i>José M. Álvarez-Pallás</i>	201
Les publicacions	202
Noticiari	203

EL MILLOR MATERIAL PER A TEULADES

no oblideu en fer vostres pressupostos els materials

u r a l i t a

URALITA, S. A.

SUCURSAL DE LLEIDA:

RAMBLA FERRAN, 10

TELÉFON. 207-A

LA MILLOR TUBERIA PER A CONDUCCIONS A PRESSIÓ

BANCO DE ARAGON

Fundat el 1909

Domicili social : ZARAGOZA

CAPITAL : 20.000.000

RESERVES : 5.650.000

SUCURSALS : Alcañiz, Almazan, Ariza, Ayerbe, Balaguer, Barbastro, Burgo de Osma, Calatayud, Caminreal, Carinyena, Casp, Daroca, Ejea de los Caballeros, Fraga, Osca, Jaca, LLEIDA, Molina d'Aragó, Monçó, Sarinyena, Segorbe, Sigüenza, Soria, Tarazona, Teruel i Tortosa.

Pròxima apertura de la sucursal de MADRID.

Oficina de canvi a l'estació internacional de Canfranc

BANCA - BORSA - CANVI

CAIXA D'ESTALVIS

Sucursal de LLEIDA : Rambla Ferran, núm. 2

SASTRERIA
CAMISERIA

LA ELEGANCIA

J. CASTELLÓ

CARRER MAJOR, 44
L L E I D A

FABRICA DE SABONS " LA ESPUMOSA "

Sabons de varies classes

Pastilles - La Espumosa -

Escames - Limpiasol -

en paquets i a granel

Les millors classes als preus més econòmics. Garantim la puresa i cuidada elaboració de tots nostres productes.

Fàbrica :

Carretera de Barcelona

Despatx : Estereria, 16

RAMON PIÑOL
LLEIDA

PASTISSERS!! PALA IDEAL LLORET

Model 1928 - Patent núm. 102.506

La única casa especialitzada en articles per a Pastisseries i Dolceries es la

CASA "LLORET"

Exportació a proximitats

LLEIDA

Afores del Pont

SASTRERIA I CONFECCIONS "EL GLOBO"

PARAIGÜES - GRANOTES - IMPHMEABLES - IMMENS ASSORTIT EN TRAJOS NEN

Constitució, 4 bis

JOAN GUARDIOLA

LLEIDA

ESCOLA BALMES

PRIMERA ENSENYANCA
MAGISTERI I BATXILLERAT

ACADEMIA MARTINEZ

Ensenyanca comercial moderna de
COMPTABILITAT I EDICIONS

Rambla de Ferran, 36 2.ª - LLEIDA

TALLER DE BRAGUERS

DE

PERE GINESTÀ

(FILL POLITIC DE HUGUET)

Construcció, 34 em. 2.ª - LLEIDA

Un taller de braguers a Lleida. En aquest taller es fan tots els braguers a mida i segons les necessitats dels clients, amb el fi de vestir-se bé, lèntes i poder desenvolupar-se a pen, com poc a poc, com es va desenvolupant. Aquesta és el nostre tall i treballa pels braguers de gust i de vendages, com a més, que als els milions i de més, resultats per a la salut i desenvolupament de les fibres, per realitzar que són l'amb els desenvolupats i desenvolupats dels braguers.

BANC DE CATALUNYA

CAPITAL SOCIAL 50.000.000 DE PESSETES

Casa central:

BARCELONA

Rbla. Estudis, 10

AGÈNCIES I SUCURSAIS:

Barcelona

(Sans, Sant Andreu i Gràcia)

Madrid,

Girona,

Lleida

Tarragona,

Arbúcies,

Arenys de Mar,

Badalona,

Blanes,

Banyoles,

Calella,

Hospitalet de Llobregat,

Masnou,

Mataró,

Palafrugell,

Port - bon

Santa Coloma de Farnès.

SUCURSAL DE LLEIDA

RAMBLA FERRAN, 41

TELÈFON 255

APARTAT 25

Aquesta sucursal realitza tota classe d'operacions de caràcter bancari i, especialment, s'ocupa de la compra-venta de valors al comptat en les Borses d'Esquerra i de l'Estranger. Descompte i col·locament de cupons i títols amortitzats. Descompte i cobrament de lletres, gres i notes de crèdit. Còmput de crèdit amb garantia de valors nacionals.

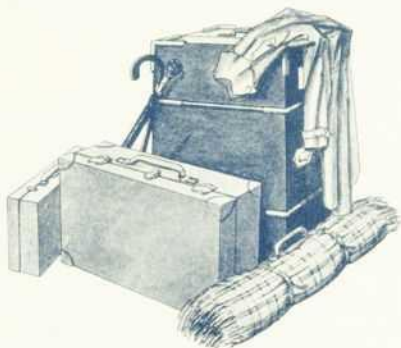
CAIXA D'ESTALVIS

donen lloc a la que tenim establerta en nostre Banc, amb el mateix objecte d'interès a càrrec del

QUATRE PER CENT ANUAL

el comptat des del dia següent al de la imputació. A partir dels interessos, l'entrem als imputats de la Caixa d'Estalvis, guardats especials, d'acord de tota despesa amb l'objecte de facilitar el petit estalvi.

J. Pifarré

CONFECCIONS

Articles de viatge

Impermeables de totes menes i preus

Es reben contínuament gèneres d'ocasió
Les NOVETATS en tots els articles del
ram les trobareu en aquesta Casa.
Si voleu comprar barat visiteu aquesta
Casa, la qual limita el seu marge de
benefici, fins a no tenir competència.

Carme, 28 (Al costat de
la Diputació)

LLEIDA

FERRETERÍA, BATERÍA DE COCINA,
VIDRIOS Y LOZA SANITARIA

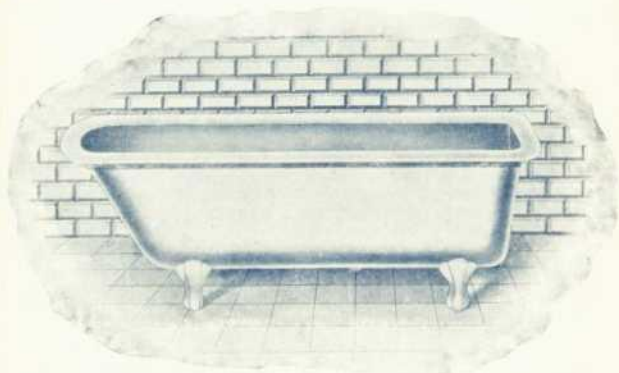
V. BERNADÓ

ALMACENES Y OFICINAS   VENTA AL DETALL

RAMÓN CASTEJÓN
(Chaffan Luis Roca)

MAYOR, 80
LÉRIDA

PROYECTES I
PRESSUPOSTOS
GRATUITS

CAFÉ «EXPRES»

SALVAT

NO N'HI HA DE MILLOR

PROXIMA INAUGURACIÓ DEL

GRAN HOTEL «SÍCORIS»

Rambla del Centre, 35 -- BARCELONA

ateneu

---

curs 1928-1929

---

dia 15 de maig

conferència a càrrec del

dr. d. elies serra i ràfols

desenrotllant el tema:

“el servatge i l'esclavitud a catalunya”

mes d'octubre: **gran exposició de flors**

m. serra-leida

**a
n
i
s
i
n
f
e
r
n
a
l**

---

elaboració de

**licors
olis**

**sabons
cafés**

FORN DE SANT ANTONI

SANT ANTONI, 24

Tostadero de Cafés Guayaba

Nom registrat, núm. 41.524

SANT ANTONI, 24 i 26

TELEFON 273 A

SUCURSAL:

CARME, 21

TELEFON 273 B

**ISIDRE CAMÍ
LLEIDA**

"LA MUNDIAL"

— PENSIO —

PAU CLUA

Habitacions ventilades,

Confort,

Llum,

Higiene,

Quartos de bany,

Termosifon,

P. CONSTITUCIÓ, 4

TELEFON 437

— **LLEIDA** —

JACOB WEIL

ARIBAU, N.º 133 BARCELONA TELÈFON 428-G

MAQUINÀRIA, TINTES I ACCESSORIS DE TOTES CLASSES
PER A LES ARTS GRÀFIQUES I ELS SEUS SIMILARS

REPRESENTANT GENERAL PER A ESPANYA

de les Fàbriques de Tintes de
Chr. Hostmann-Steinberg, S. L.
de Celle (Alemanya)

la Maschinenfabrik Asbern, S. A. de Augsburg-Goettingen
Instal·lacions d'Estereotípi i per a fondre ruleus

la Fundició de Tipus
Ludwig & Mayer, de Frankfurt

la Maschinenfabrik Johannisberg
de Geisenheim
Premses de Tipografia, Litografia,
Offset, Huecogravat

Wilhelm Lieder, de Leipzig
Cunyies de segaretat Lieco

Automòbils i Camions

Dodge-Brothers

Gran estoc de peces de recanvi

Exposició i venda:

Josep Tous

Remolins, 2

Lleida

Telèfon 198

Successor Garatge Miret

TALLER INSTAL·LAT EXCLUSIVAMENT PER A

REPARACIONS D'AUTOMOBILS

CUSTODIA I PUPILATGE

Per a major comoditat dels senyors turistes aquest
GARATGE disposa de FONDA a la mateixa planta

BALMES. 5

LLEIDA

La precisió en el vestit és imprescindible a tota
persona que vulgui començar en societat.

Per a aconseguir-ho visiti la

CAMISERIA MARQUÉS

Major, 43 (Junt al Monte-Pio)

Confecta de vestir, colls, jaquetes, camises, màneces, botons,
botons, objectes per a vestir, accessoris, etc.

a preu a l'engros.

DOLCERIA

MONRABÁ

especialitat amb tortells i pastes
de mantega.

Preus reduïts i bones qualitats.

Carme, 25 i 27

Lleida

BAR VALLS

VINS, LICORS I ANISSATS DE VALLS

Major, 81

Alcalde Mestres, 3

(al costat de Joventut Republicana)

Josep Gigó

Constructor d'obres

**Especialitat
en
el
ciment
armat**

Rambla d'Aragó, 5

LLEIDA

COOPERATIVA GREMIAL, S. A.

(Associació d'amos, de cafes, bars, hotels i tavernes)

LLEIDA : Mossén Cinto, 5

Telèfon 131

Sucursal SARAGOSSA : Hernan Cortès, 42

Telèfon 3700

FABRICACIÓ DE GASSOSES

GEL :: LICORS :: AIXAROPS

MAGATZEN DE VINS A

L'ENGRÓS

ESPUMÓS

REAL PONCHE

GRAN DIGESTIU

SODA GREMIAL

REFRESC DE MODA

J. Ollé i Massó

Contractista d'obres públiques

i particulars

Moviments de terres,
carreteres i construc-
ció i reparació d'edifi-
cis per contracta o
per administració.

Despatx : _____

Puigbordell, lletra A (Darrera del Garatge Miquel)

Lleida

AUTO-TRANSPORT

LÍNIA DE

LLEIDA A JUNCOSA

Per a excursions i viatges especials
dirigiu-vos a l'Administració:

Cabrinetty, 5

LLEIDA

Casa Sifarré

Continuadora de Josep Sifarré Agel

FÁBRICA DE CURTITS

CURTICIÓ ANTIGA

ESPECIALITAT en Soles i Guarnimentera, Articles per a Guarnicioneria i Sabateria. Llancs rentades per a matalassos. Miraguanos.

Rambla Ferran, 63 i 25
Cardenal Remolins, 18

LLEIDA
TELÈFON 340

Ces persones distingides

es proveeixen per a fer regals i per a llur ús propi a la antiga i

acreditada **Casa Lavaquial** la més ben

asserlida i de més refinat gust en bancs, paraigües, bisuteria,

èpica, perfumeria, celebreria

Saheria, 2

Elleida

TOCINERIA - PESCA SALADA

MAGDALENA

MIRÓ

VIDUA DE CUETO

**C A M B R A
FRIGORÍFICA**

ESTERERIA. 3

ELLEIDA

B A R C A N A L E T A S

de **J O A N N I N**

Es serveixen cafés amb llet,
xocolates, sandwich, cressopons

EXQUISIT CAPE "EXPRES"
OBERT DINS A LES CINQUE DEL MATÍ

Carrer Major, 65

ELLEIDA

Avinguda Bloncel, 31

Magatzems "Daniel"

Merceria - Novel·tats - Perfumeria

C A R A M E L S " L L O P "

Constitució, 22

Lleida

Telèfon n.º 433

"La Indústria Lleidatana"

Fàbriques d'anissats i sabons

LICORS - AIXAROPS - OLIS D'OLIVA I D'ORUGA

P E R E M O R

Especialitats de la casa: "ANÍS NOU" i Gran Llorer Ecològic "VILGUY"

Destileria i Fàbriques:
Carrer de Barcelona
Telèfon 223

LLEIDA

Despatx: Cabrerety, 30
Telèfon 36

Salace Hotel

— casa de primer ordre —

Edifici construït expressament per a HOTEL.
Calentació central i Quarts de bany a tota la
planta i aigua corrent a totes les habitacions.
Nova instal·lació d'habitacions amb bany.

Garnició propi.

PAHERIA, R.
LLEIDA

RAMON TERRES
PROPIETARI

COTXES CAMIONS

GARATGE TORRES

LLEIDA

Comerc, 3

Telèfon 178

Vida Lleidatana

Revista il·lustrada quinzenal

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Avinguda Blondel, 29 Apartat de Correus, 38

Els treballs es publiquen sota la responsabilitat de llurs autors : No es retornen els originals ni s'entaula correspondència sobre ells

LA FESTA MAJOR

*A*LTRA volta, la ciutat de Lleida es prepara per a l'esplai col·lectiu de la seva major festa. Sembla talment com si la primavera volgués mostrar-se aquí més esplendorosa encara que en altres contrades, i amb la florida de ses flors més belles, i amb la gama colorida amb que exhorta el camp i dona optimisme a la vida, ofrena als lleidatans una flor de germanor, de pau i d'alegria amb la festa patronímica del cavaller lluitador que morí en defensa d'una fe ben arrelada, mostrant, amb aquest homenatge a la dignitat exemplar, la mostra de justícia col·lectiva del nostre poble i ensems la prova palesa de la seva ciutadania.

Els temps actuals, de calamitoses sequeres, de males i flagells, són certament poc propicis als esplais i a les festes; sembla talment que els nostres cors es moguin condolguets cercant l'esperança en un demà no llunyà, per tal de fer més passadora la realitat viscuda. Aquell ample disfrutar a que hom s'entrega quan està satisfet del seu viure, no és possible que es doni, enguany menys que en altres, quan sembla que la naturalesa es rabegi portant calor extemporània en determinades bandes, freds retrassats en altres, nivells fugissers que no volen reposar deixant caure abundosa l'aigua que els camps necessiten. Enguany, és ben cert, les calamitats s'han fet sentir doblement, potser perquè ningú podia preveure que aquesta anormaltat tingués tanta seguida, i en nombroses llars, les distraccions de fora no basten per a tranquil·litzar als de dins, mancats d'aquells elements essencials a l'home i a la seva dignitat.

Amb tot, però, la ciutat, retrà el seu anyal homenatge al fill il·lustre i sant, i resarà un cop més el gran poema de la seva vida plena de privació però amaraada de fe, plena de dolor però coronada amb la llibertat suprema de la seva màxima gloriificació.

Enguany com els altres, la processó cívico-religiosa resseguirà el camí de sempre, i sant Anastasi reveurà cares amigues, cors fidels, i els carrers revellits d'una ciutat plena de grandesa, i fins i tot potser entrellucarà alguna ampla via de la ciutat nova, i, en mig de nivells d'encens i d'admiració, i amb pluja de roselles i de ginesta, recollirà amatent les mirades entenebrides dels lleidatans, i abastarà encara, els desitjos col·lectius que ens fan sospirar pel retorn d'aquella normaltat que porta abundor en els camps, alegria en els cors i empeny a les grans actuacions col·lectives.

La festa major per un esforç de tots no emmaltlleva entristiment; no demanem, però, que ens dugui gaire satisfacció; ja podrem restar satisfets si posa un descans a nostre somicar i ens fa aletejar de nou l'optimisme condormit, sent-nos preveure per ben aviat aquella pau d'esperit per tots desitjada.

PAGINES ANTOLOGIQUES

Heu'n aquí un nom que Lleida ha oblidat massa injustament.

L'leïan de Porta, sentí en els dies llunyans de fuicor, l'abrandament que li portava la llum als ulls i l'optimisme al cor, fent li menys preuar una vida ciosa i presentir casem el ventilar en què ens veiem cuspets i que empenyem alhora. L'leïan de Porta copsava l'harmonia d'un remoure col·lectiu, i tan aviat feia història com s'imposava l'obligació de fer poesia, o s'exercia a coniar la valde dels nostres homes i de les nostres coses. I en tot, com a sentimental i com a poeta, tenia raó i ço que la seva fe i els seus amors li feien entrellucar ha endevinat realitat.

JOSEP PLHIAN DE PORTA

Un bon amic nostre i qualificat col·laborador en una conferència donada al Centre de Dependents ara farà un any, parlant de la Patèria de Lleida ens recordava que la figura de Plhian de Porta caldria ésser estudiada no pas somerament com avara s'is fa, sinó amb tota la complexitat que suposa l'haver viscut en uns temps en què ell sol tenia consciència de què era, i al seu redós en hi havia que li indiqués la seguretat i la solidesa d'aquells amors.

Volguem, doncs, reivindicar nom tan gloriós, ja que els pobles creixen amb els seus grans records i en la justícia amb què són maturats els seus homes.

LOS TIMBALERS

Ja no sonen les timbales
com solien altres temps,
quan los timbalers anaven
en llurs mules cavallers.

Oh temps passats qui us mira,
quí os mira i lluny us veu,
migrat de dol sospira
i us prega que torneu.

Allavors tot era joia,
allavors tot era pler;
les llibertats ne regnaven
i eren sagrades les lleis.
Les lleis que el poble servava
i acatava el mateix Rei,
i Rei i poble acatant-les
ne feien de tots lo bé.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui us veu.

Allavors la Coronela
feia a la vila el servei,
i quan a la guerra anava
la comanava el Paber.

Les mares jamai ploraven
al vindre el mes de febrer
i la festa amb goig es feia
la festa del Candelèr.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui us veu.

Allavors tot era joia,
allavors tot era pler,
i la octava del Sant Corpus
es feia amb ver llumet.
Del ciutadà el cor batia
sols per la pàtria i la fe,
sens que al dar-lo tot a elles
per l'amor mai n'hi manqués.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui us veu.

Les processons que se'n feien
ja no es reveuran mai més:
allavors encara hi 'naven
davant seu los timbalers,
amb ses gramalles vermelles,
en llurs mules cavallers,

i a cada repic que en daven
los pits n' anaven batent.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui us veu.

Allavors encar dels gremis
portades per los caps d'ells,
les damasquines banderes
feien l'honra al Sagrament;
i ben envoltat de nobles
enarborat pel Paher,
lo penó de Santa Eulària
hi anava solemnement.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui us veu.

Allavors encar la plaça,
l'ampla plaça de la Seu,
on son palau hi tenien
son palau los Comtes-Reis.
N'era tota per lo poble
on sos balls solia fer,
del cornamusa als compassos
en los dolços jorns festers.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui us veu.

Allavors encar se feien
a Lleida doctors en lleis,
i d'ella Papes sortien
i també Sants com Ferrer
com en català es parlava
en català o llatí vell

les lleis tothom ne sabia,
que tórcer mai se pogué.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui us veu.

Allavors en pau i en guerra
tot era en Lleida content.
quan los timbalers anaven
en llurs mules cavallers.
Que heralts de guerres i festes
essent-ne indistintament,
los repics de ses timbales
daven sempre al poble pler.

Oh temps passats qui us mira,
oh temps passats qui un veu.

Ara ja en l'oblit perdudes
les costums d'aquells bons temps,
indiferent veu lo poble
als timbals i als timbalers.
Que imatge de passats dies
grans per la Pàtria i la Fe,
sols qui els conceix els enyora
son record dant-li encar pler.

Oh temps passats qui us mira,
os mira i lluny us veu,
vostre retorn sospira
i us prega que torneu.

Ja no sonen les timbales
com solien altres temps,
ja no sonen les timbales
ni tampoc sonaran més.

Les tramps de cà la
Vila, una de les mi-

llors notes de color
de la festa major.

Caricatura de D. Magi Morera i Galícia, apareguda en la primera pàgina del setmanari satíric "La Lata", del dia 29 de maig de 1892.

gina del setmanari satíric "La Lata", del dia 29 de maig de 1892.

PA DE CASA

Jo sé d'un captaire
que va nit i dia
de la vila al camp,
del camp a la vila.
La gent no'n fa cas,
i ell canta i fa via;
i el tenen per foll
d'innocent follia,
perquè no demana
pa ni plata fina,
ni capta llit tou,
ni amors de pubilla;
mes a tot quant veu
i a tots els qui el miren,
arbres, núvols, flors,
aigua cristal·lina,
tendrers del matí,
sol gran de mig-dia,
cap-vespres morents,
dolçors de celístia...
i als grans de ciutat,

i als fills de masia
joves, xics i vells,
clergues i fadrines...
a tot el que veu
i a tots els qui el miren,
se'ls guaita encisat
amb ulls de copdicia,
i allargant la mà
captadora, els crida
dolçament: «¡Germans,
deu-me pa de vidal!»
I si algú li diu
si el pa que voldria
és pa de forment
o d'altra farina,
ell respon que «és pa
de Santa Poesia».

Mes ningú en fa cas,
i ell cantant fa via.

MAGI MORERA I GALÍCIA.

ELS ORÍGENS DE LA FESTA DE SANT ANASTASI

I

(1587 - 1627)

FA un quant de temps que en aquestes mateixes planes hom parlava de la modernitat del culte de Sant Anastasi i de l'adopció del seu Patronat per la Ciutat de Lleida (1). Ara insistirem amb notes documentals que fan referència a l'assumpte. El calendari s'ho porta.

Hem tingut a les mans un quadern manuscrit inèdit escrit pel Canonge Marian Olives (2) dedicat als «Hijos ilustres en santidad, letras y armas que ha tenido Lérida». En aquest quadern escrit en la segona meitat del segle passat es plantegen tots els problemes referents al culte i festa de Sant Anastasi: Els orígens i gestació de la festa, la capella, l'iconografia i les relíquies del Sant, etc., i es transcriuen uns Goigs antics de Badalona.

A començos del segle actual, En Rafael Gras va deixar ben estudiats els orígens de la festa i culte, iconografia, etc., de Sant Anastasi en un article periodístic escrit sobre les dades de les Actes del Consell General i de les Prohomenies de Capbreu de l'Arxiu de la Pàheria (3).

Fora d'aquests treballs hi ha fonts que semblen perdudes o difícils de trobar. Pleyan de Porta, per exemple, parla d'uns «apuntes biográficos que del mártir ilergeta se custodian en el archivo municipal» (4) els quals avui no es troben. En el quadern del Canonge Olives hom cita entre altres coses (5) «un M. S. antiguo que se hallaba en la Biblioteca del Colegio de P. P. Jesuitas de Lérida» segons sembla, també biogràfic, i «varios Panegíricos del Santo algunos de los cuales andan impresos». Els panegírics que es fan cada any no tenen altre interès històric que el de comentar la primera votació de la festa en 1587 i la votació definitiva de la mateixa en 1627.

Nosaltres ara sols volem publicar les dades documentals que en Gras va estudiar i extractar completades amb alguna altra que n'hem trobat a l'Arxiu de la Pàheria i amb alguna referència del quadern del Canonge Olives.

* * *

Hom sap que la proclamació de Sant Anastasi Patró de Lleida, es va fer recollint una tradició segons la qual, fou fill de Lleida. Els fonaments d'aquesta tradició semblen, però, molt febles per manca de proves. Per això el P. La Canal (6) no cregué en el Sant Anastasi de Lleida i li semblà molt enraonada l'opinió de Nicolás Antonio que proposà la seva identificació amb el Sant Anastasi persa, soldat

(1) Serra, Elies: Les festes de Lleida a la Edat Mitjana, VIDA LLEIDATANA, ANY II n.º 25, 3 maig, 1927.

(2) He de remeiar al bon amic Enric Arderiu l'haver-me fet conèixer aquest quadern, conservat per ell entre el valúol material històric arreplegat pel seu malagunyat pare.

(3) Gras, R.: La festa de San Anastasio (Notas). Article a «El Pallaresa, Diario democrático de Lérida». ANY IX, núm. 2610, 10. V. 1903. =

L'autor exposa tot el referent a Sant Anastasi fins a les darreries del segle XVII. Sembla que no conegué el quadern del Canonge Olives. Publica també uns Goigs de 1604, escrits en castellà pel Rector dels Jesuïtes de Lleida P. Joan de Arbiñano.

(4) Apuntes de historia de Lérida, pàg. 64.

(5) Fol. 82 r.

(6) España Sagrada, XLVI, 1, 322 a 323.

Vide també els treballs citats al començament.

i màgic martiritzant al segle VII de J. C. Mn. Llorenç Riber en «Els Sants de Catalunya» no parla del Sant Anastasi lleidatà.

La primera petició de votació de la festa sorprén un xic. De 1561 a 1576 havia estat bisbe de Lleida el gran Antoni Agustín figura eminent de l'Humanisme, que no admeté el Sant Anastasi de Lleida i no el va incloure en el seu Breviari imprés a Lleida en 1571. Malgrat aquesta valuosa opinió, que no es devia pas ignorar a Lleida, en 1587, un any després de la mort de Antoni Agustín essent Arquebisbe de Tarragona, es produí en el Consell General la següent proposició i votació en termes que semblen eliminar tot dubte:

«... mes fonch per dits senyors pahers proposat que haurien pensat de que se votas la festa del benauenturat St. anastasi qui fonc fill y natural de la present ciutat y prengue martiri en la ciutat de badalona..... si al magnífich consell general li pareyxie hauer se de fer. Acorda y delibera dit magnífich Consell general que la festa del benauenturat San Anastasi sie votada com amb la present voten, volent sie celebrada..... com lo dia de diumenge, cessant en lo temporal i obrant en lo espiritual supplicant al Reuerendissim Sr. bisbe ..... sie scrutit decretar dita festa puix amb justa raho per esser fill i natural de la present ciutat lo dit benauenturat Sant, pareyx ha mes obligat hauer de votar la sua festa.» (1)

No sabem quina fou l'actitud del Bisbe ni les altres derivacions que tingué l'acord. El cas és que, fins entrat el segle XVII sembla que no es tornà a remoure la qüestió, en un temps en què hi havia ambient i freqüentment hom tracta en el Municipi assumptes i iniciatives de caràcter religiós (2).

En 27 gener 1608 en reunió de Consell General amb assistència de trenta un ciutadans hom proposà i votà el següent:

«val proposat se servesquen deliberar; pues conste per scriptures esser St. anastasi fill de aquesta Ciutat se tinga sa festa i se procure un jubileu per a son dia.»

«ques vote la festa de St. anastasi ab la mateixa forma que les altres festivitats de altres sants sean acostumat votar i se procure obtenir lo jubileu i que fasa la ciutat la festa als *torrs*, pahers i prohomenia de capbreu aparexerà lo primer día de sa festiuitat» (aquesta proposició tingué quatre vots).

«del mateix vot i que se supplique ha sa santedat fasa merce adaquesta ciutat de que solempnise festa colent del dit sant.» (tingué un vot.)

«que per part de la ciutat se cometen ha sa santedat martirologis i escriptures per les quals conste St. anastasi esser martir ho confesor hi declarant per sa santedat se li supplique fasa merce adaquesta ciutat com a fill de aquella se solempnize i colgue la festa.» (tingué 5 vots).

«que sia comes als sors pahers i a moss. Francesch Soldevila particular devot de aquest Sant tracten ab lo señor bisbe de la manera se pora solempnizar la festa ab mes prestesa, i concertat, se done raho en aquest lloch i se provechira les festes i regozigos se aurán de fer.» (tingué 20 vots). (3)

(1) Consells Generals, I-III-1587, vol. 432 fol. 80 v.

(2) Vegeu per exemple: Les festes de la beatificació de Sant Ignasi demanades pels Jesuïtes de Lleida (Consells Generals 1610, vol. 436 fols. 77-78 r., i Consells particulars, vol. 464 fol. 137-138. Les de la beatificació de Santa Teresa demanades pels Carmelites Descalços (Consells Generals 1614, vol. 436, fol. 309 r., i Consells particulars, vol. 464 fol. 63 r. Les festes a honor de l'Immaculada demanades pel Capítol Catedral (Consells Generals, 1619, vol. 437, fols. 112 v. - 141, 148, 128 v., 137-141), i altres aspectes de la qüestió a Ars. Mau. Prohomenies, 17-IX-1617, vol. 275; id. Letras de Lérida, vol. 831, i lletres del Duc d'Albuquerque Barcelona, 4-XII-1617. Tot això sense contar les moltes vegades en què el Rei demana a la Pàtria que organitzi pregàries encomanant a Déu els negocis de l'Estat amb motiu de les complicacions de la política internacional. (Letras de Lérida, vol. 851; Consells particulars vol. 464 fols. 200-204, 242-245).

(3) Ars. Mau. Consells generals, vol. 436 fol. 12 r.

L'acord pres, ve a ésser una ratificació del de 1587. No tenim notícia del que es va fer i obtenir a conseqüència del mateix; en el Consell General, no es tornà a tractar de l'assumpte fins a 1618.

Mentrestant hom no s'oblidava pas del Sant; ho demostra la següent proposició feta al Consell General el 20 de d-sembre de 1611, primer rastre que hem trobat referent al desig de tenir una relíquia de Sant Anastasi a Lleida:

«mes fonch proposat con se ha entès que per medis del Duch de Ierm tindria lo general dels descalsos carmelistas lo cap del glorios sant anastasi fill de leyda, que delliberen si se suplicara així al duch de Ierma com al dit general done dit cap ho part de aquell ho alguna Reliquia de dit sant en cas no tingan lo cap.» [S'acordà.

«ques comete als sors plahers.» [tingué 30 vots per 34 assistents a la reunió]. (1)

No podem assabentar-nos del que feren els pahers per a obtenir la relíquia; les sèries de l'Arxiu de la Paheria que ens ho podrien dir (Prohomenies, Cartuaris, etc.), en aquests anys presenten lamentables llacunes. Quelcom es degué fer. L'acord de Prohomenia de Capbreu de 10 maig 1623 que veurem més avall, ens demostra l'existència d'una relíquia al Monestir de P. P. Carmelites Descalços de Lleida; el que fos aquesta, no ho sabem. Emprò el Canonge Olives en el seu quadern (2) ens diu que «... el año 1627..... informado el..... Señor Obispo..... D. Pedro Antonio Serra, que la..... reliquia carecia de auténtica, con decreto de 13 de mayo mandó que..... fuese retirada de la pública veneracion.....» Allavors la Paheria feu gestions per a trobar-ne una altra a Roma i a Badalona sense cap resultat «según... lo expresó el Doctor... canet Ilerdense Diputado en Barcelona en una carta que desde dicha ciudad... el 1 de abril del año 1643 dirigió a... los Paheres, y dijo el ya citado Pocurull hallarse original insertada en el Recolectorio 3.º del archivo del... Ayuntamiento... de Lérida» (3). Nosaltres no hem sapigut trobar aquesta lletra, però en el «Cartuari» de la Paheria n'hem vist altres quatre de data una mica posterior, totes elles en un estat de conservació lamentable, de lectura molt difícil, de vegades impossible (4).

Per aquestes lletres ens assabentem d'unes gestions portades pel mateix Dr. Joan Bte. Canet durant l'estiu de 1643 el punt de partença de les quals fou el següent acord de Prohomenia de Capbreu de 18 de juny del susdit any:

«Fonch proposat com se ha tingut noticia com un religiós de St. Hieronim de la vall de hebron de Barcelona estant exorsissant a un endemoniat y venintli a la memoria que St. Anastasi patró nostre prengué martiri en Badalona prop de son convent, li preguntà al dimoni en virtut del exorcisme que li digues ahont eren les reliquies del cos de dit St., respongueli lo endemoniat després de haver precedit molt conjurs y exorsismes que lo cos de St. Anastasi martir de leyda estave daval un altar en una Iglesia çerca de quell convent, que perço los placie deliberar sis faran algunes diligencies en procurar saber si serie ver lo sobredit per [interesar tant]... tenir les reliquies de nostre patró... Acorda... la... Prohomenia que fos feta... comisio als señors Pahers...» (5)

(1) Arx. Mun. Consells Grals. vol. 438 fols. 126 v.

(2) Fol. 91 r.

(3) Quadern del Canonge Olives, fols. 92 i 93.

(4) Arx. Mun. Cartuari, vol. 823, lletres del Dr. Joan Cautista Banet, datades a Barcelona a 2, 6 i 15 d'agost 1643, (dues lletres).

(5) Arx. Mun., Prohomenies, vol. 378.

El Dr. Canet ens diu que també s'utilitzaren com a procediment de recerca revelacions fetes per persones de vida beata i exemplar i que l'encarregat dels exorcismes fou Fr. Geroni de Agulló fill de Linyola (1), el qual,

«...per auer tinguda notícia que sant Anastasi patro Nostre auie patit Martiri en estes parts de Badalona (y) auentli arribat... pera conjarar i exorsi (sar) molts endemoniats, li aparegué... (al fer lo exorcismen, de) manarlos aont estave enterrat lo cos de St. Anastasi de lleida, y que auentne conjurats molts mai en aquest cap li auien volgut responder, i que ultimament ne a trobats tres que tots an concordat (si be li a costat gran treball ferlos respondre...) i an dit que lo cos está sepultat en una tomba de pedra dauall del (carrer) major... (de)... Sta. Coloma de Gremenet... a sinch (palms)... sota... terra... i auem resolt que pera eixir be... en cas se (troben) les reliquies... (y) no tingam contradicció... (que) lo camí es escriurer a Roma i demanar llicencia a (Sa. Santedat) pero cercarles i transferirles a eixa (Ciutat)... porque concedintles lo Papa, (si posés)... dificultats... lo ordinari... lo mes que podria fer fore concedir una (part) pero no tot lo cos... (He) fet la suplicacio pera sa santedat la cual envio a Va. Sta. pera que la comuniqué ab lo... Capítol y... resoluén... pera honra y gloria de Deu y de Nostre Patro... Tinc per cert que sa santedat nos farà gracia del que demanem y que veurem... complit lo que aqueixa ciutat desija, y encara que lo Dimoni es pare de la mentida i no acostume a dir veritats, pero permet Deu... (de) vegades ab la força i virtud del conjurs digue lo que sab, que com es tan vell, se recorde de molts anys atras, y encara que vell no esta decrepit, que no es la primera vegada que endemoniats an descubert reliquies porque lo St. Misteri da Cervera lo descubri un endemoniat y lo cos de St. Amer Martir... (tambe) Va. Sa. se servesca fer encomanar a Deu la... invenció de estes reliquies... en la catedral... parrochies y convents... confio que ab la voluntat de Deu... auem de alcançar lo que desitjam que a de ser nostra consolació pera les tribulacions que patim. Recordem auer vist... histories que narren auerse trobades reliquies... ab la devoció dels que desijaven tenirdes... Lo mateix religios que a tinguda esta devoció... nos ha dit que tracta de la mateixa ab una Beata que esta en esta ciutat gran seruenta de Deu y ab la mare sor Marta capuchina y ab un religiosa minima, que totes elles son tingudes ab gran opinió.

Lo pare Puig de la companyia, a pres a son carrec a parlar ab la Beata i ab la capuchina y lo Sr. Monjo, de parlar ab la minima. Tindre per mol acertat que V. S. (guardi secret sobre el lloc on es) lo cos de Nostre (Sant a fi que ningú no pugui) guanyarnos la ma...

Pocs dies després el Dr. Canet comunicà a la Paheria alguns dels resultats obtinguts:

«Després que escrigui la última... lo pare frai Geronim Agulló religios St. Hieronim de Vall de ebron nos ha fet saber... com lo dia... 4 del corrent... portaren en dit monestir pera exorcisar una minyona endemoniada i que continua dit religios en demanar on eren les reliquies de St. Anastasi Martir y que auent porfiat molt vingué a dir eren en lo mateix lloc que los altres an dit, y també digue que la mare sor Marta capuchina o sabie, que Deu loi auie revelat. Quant a esta revelació lo quei a es que a la dita... capuchina li auem ja... fet parlar per son confessor... lo pare Magino de la companyia, i... lo pare Puig... nos ha dit que sols hauie respost que tinguéssim confiança. També se encomanà esta devoció a una Beata de vida molt exemplar ques confesse en la Companyia, y... lo dia de St. Ignasi feu, ses devoció en la Iglesia de la Companyia demanant sa intercessió, y a dit a son confessor que veu riurer a St. Ignasi quant lo i demanaue...» (2)

Les gestions del Dr. Canet no es portaren al Consell Gral.; es tractaren en el si de la Probomenia de Capbreu, la qual acorda realitzar els passos indicats en la lletra de 4 d'agost i de buscar l'apoi del Virrei, del Sr. d'Argenson, de l'Ambaixador de França i del Cardenal Barberino (3). El Capítol per la seva part va opinar

(1) Lletra del 4 agost.

(2) Lletra 6 agost 1643.

(3) *Acta Mun.*, Probomenies, vol. 378, 7 agost 1643.

donat que «...la cosa es incerta...» i que «...lo escriure a Roma... es cosa... molt llarga y perillosa...» i a fi de guanyar temps, que el millor fore demanar els permisos al Capítol de Barcelona per a cercar les relíquies i portar-les a Lleida (1). Així es va fer (2). A mitjans d'agost el Dr. Canet donava presses a la Paheria i comunicava haver escrit a Roma (3). El darrer rastre que hem trobat pel que fa a les relíquies de Badalona, és una lletra del 25 d'agost 1643 en la que els Pahers acusaren rebut de dues lletres del Dr. Canet i li trameten llur agraïment per les seves gestions (4). Posteriorment, ja no sabem res més de relíquies de Sant Anastasi fins un segle després: en donarem una referència encara que ultrapassem els límits cronològics d'aquestes notes.

A mitjans del segle XVIII, sembla que per casualitat vingué a Lleida una relíquia de Sant Anastasi; ho diu el canonge Olives (5) utilitzant fonts que hem pogut veure (6). L'any 1751 es trobava a Lleida un capellà portugués, D. Manuel Texeira de Figueredo y Laines; ja hi havia estat abans «fabricando de nuevo el organo de la parroquial Iglesia de San Juan» i ell va ésser qui va oferir a l'Ajuntament «una Reliquia del invicto Martir y Patrón de esta ciudad San Anastasio dentro un pequeño relicario de plata y una cruz de cristal, con unas particulas de Lignum crucis, todo con sus auténticas y una Bula en que su Santidad por el espacio de siete años concede (indulgencia plenaria) a los que visitaren la Parroquial... de Magdalena..., el día de San Anastasio...» A canvi del present i trobant-se «algo faltado de medios», demanava diners per a retornar a Portugal; l'Ajuntament el subvencionà. Ve't aquí un extracte del «Memorial» presentat pel capellà Texeira a l'Ajuntament (7).

«Muy Ilma. y Nobilísima ciudad de Lérida en su Muy Iltr. Ayuntamiento: por la obligación en que me hallo constituido a los individuos de tan generoso cenado y a este tan benigno y serio comun, siempre deseaba un pretexto para dedicar mi afecto al gusto de S. S. y por un cierto... impulso no pensado se me previno a la memoria al pretender en... Roma una Reliquia sin haber hecho elección de cual seria y sin estudio particular, pedí una... de Santo Anastasio... y por seletto empeño en que se constituyeron tres señores, se me manifestó haver reliquias de otros Santos Anastasios Mártires..., y habiendo gastado 18 días en estas diligencias... y... perdido la ocasión de marchar en mejor tiempo y... mayor comodidad por hallarme... cansado de medios... perdí la confianza de... lograr la gloriosa compañía de Santo Anastasio..., más como yo le pedía de veras al Santo manifestase sus reliquias para conducir una a su patria... para consuelo de sus naturales..., con otras diligencias que se hicieron en el Santísimo lugar auténtico se encontraron osos de Santo Anastasio... preguntándome si era aquel el que yo deseaba respondiendo que sí... Recibí con sumo júbilo la... Reliquia gratificando... con lo que pude y con grande fé de ser legítima como se manifiesta de la auténtica que le acompaña juntamente con un jubileo..., y siendo necesario, juro como puedo que la pretendía para la Catedral y no me la quiso su Santidad conceder, y dando otro memorial y siéndole para dicha parroquia (de Magdalena)... se me concedió; parece que dicho Santo quiere ser venerado en su patria y barrio... Suplico... mande socorrerme... y rogaré a Dios y a San Anastasio... pues dicho Santo es poderoso y... a los que veníamos embarcados en su compañía, clamando y venerando su reliquia que saque... nos libertó dos veces del peligroso lance de caer en manos de los moros, riesgo evidente en que estuvimos.»

SALVADOR ROCA LLETIÓS.

2) *Ann. Mus. Prohemienies*, vol. 318, 11 august 1943.

(a) * * * * * Vegi's la còpia de la petició feta al Capítol de Barcelona, a l'Arxiu Municipal, «Letras de Lérida», vol. 850, 14 juliol 1645.

(3) En les dues lletres del 12 agost 1943.

(4) *Letras de Lérida*, vol. 826.

(5) Fols. 95-98 del Quadern.

(6) *Arr. Mun. "Acuerdos"*, vol. 488, fols. 184 v. - 185 r.

(2) Argerdos i Quadern, llocs citats.

AD SANCTUM ANASTASIUM

HYMNUS

Favete linguis: hac die,
 Natale Sancti patrii
 Sacrata vox liturgiae
 Proclamat: Anastasii.
 Illius ortus emicat
 Fastos Ilerdae illuminans;
 Sanctus fidem num seminans
 Christum vel illic nuncians?
 Fragore belli militans,
 Reiecit humi gloriam;
 Deique laudem quaeritans,
 Fucata sprexit nomina.
 Calcavit humi praemia,
 Regale munus horruit,
 Orcique vicit praelia,

Totumque se coercuit.
 Virtute praestans maxima,
 Trophaea cepit martiris
 Dum Betulone, praedicans
 Divina, fudit sanguinem.
 Ilerda natum diligit,
 Et Betulo passum colit,
 Magnumque sanctum Ecclesia
 Collaudat: Anastasium.
 Gaude tuo nunc praemio
 Vita fruens caelestium,
 Cum Patre semper, Filio
 Et Spiritu Paraclito. Amen.

J. MERIGÓ.

HIMNE A SANT ANASTASI

(TRADUCCIÓ)

Celebreu-ho; en aquest jorn
 el natalici del Sant patri
 la sagrada veu de la Litúrgia
 proclama: Anastasi.

El seu naixement llueix
 il·luminant els anys d'Ilerda
 ¿semblant, pot ser, la fe
 o anunciant Crist ací?

Lluitant en mig del brugit de la brega
 menyspreant la glòria terrena;
 cercant la lloança de Déu
 rebutjà honors fugisseres.

Trepitjà les terrenes recompenses
 detestà les dàdives reials
 vencé les diabòliques insídies
 fent-se una total violència.

Home d'alta virtut
 conquerí el trofeu de màrtir
 quan, a Badalona, predicant coses divines
 vessà la sang.

Ilerda ama al nadiu
 i venera al màrtir de Badalona
 i l'Església lloa Anastasi
 com Sant il·lustre.

Fruïx ara (oh Anastasi) el teu premi
 gojant la celestial vida,
 amb el Pare sempre, el Fill
 i el Sant Esperit. Amen.

DELS NOSTRES JOCS FLORALS

LES REINES QUE HAN TINGUT

Amb les festes de caràcter popular que abans solien fer-se, n'hi havia una que venia a ésser com l'homenatge de la ciutat a sa llengua vernàcula, una afirmació de fe i entusiasme aplogava poetes i prosistes de totes bandes i que obligava a homes eminentes donessin a conèixer treballs valuossíssims.

Era un acte d'amor posat sota l'esguard de lleidatanes erigides en simbòliques reines, les quals vestien la festa amb un esplet de gràcia i de bellesa que la feia doblement encisadora.

Any	I, 1895:	Srta. Dolors Sol i Mestre.
»	II, 1896:	» Estrella Ferrer i Pérez.
»	III, 1897:	Sra. Carme Casañas, Vda. de Villalonga.
»	IV, 1899:	» Jacinta Roure de Rovira.
»	V, 1900:	Srta. Aurora Vallespir i Fontova.
»	VI, 1901:	» Esperança Mestre i Mestres.
»	VII, 1902:	» Maria Nadal Fernández de Arroyo.
»	VIII, 1903:	» Josefa Campmany Llorens.
»	IX, 1904:	» Dolors Estadella i Arnó.
»	X, 1905:	» Maria Guadalupe Puigcorbó i Vila.
»	XI, 1906:	» Teresa Renyé i Gigó.
»	XII, 1907:	» Maria Mias i Codina.
»	XIII, 1908:	» Maria Gaya i Massot.
»	XIV, 1909:	» Maria Corbella i Alvarez.
»	XV, 1910:	» Gertrudis Abizanda i Puntos.
»	XVI, 1911:	» Josefina Macià i Lamarca.
»	XVII, 1912:	» Rosa Vicens i Roca.
»	XVIII, 1913:	» Maria de la Soledat Granados.
»	XIX, 1914:	» Matilde Fornes i Botei.
»	XX, 1915:	» Júlia La Rosa i Domingo.
»	XXI, 1916:	» Emilia Jové i Teixidó.
»	XXII, 1917:	» Pepeta Rovira i Roure.
»	XXIII, 1918:	» Maria Sol i Vallespir.
»	XXIV, 1919:	» Carme Abadal.
»	XXV, 1920:	» Pilar Reñé.
»	XXVI, 1921:	» Mercé Mor i Martí.
»	XXVII, 1922:	» Maria Lluïsa Hernández i Palmés.
»	XXVIII, 1923:	» Elena Sol i Vallespir.

LA CATALUNYA LLEIDATANA

II

UNA POLÈMICA QUE VOLDRIEM AMISTOSA

L'aspecte històric

El problema històric de la formació de la frontera o limit administratiu que ara separa les províncies d'Osca i Lleida, successors d'Aragó i Catalunya en aquesta part, és força interessant, deixant de banda la discussió de les idees de l'erudit aragonès Sr. Giménez Soler. A través d'aquest procés, veurem com s'afirma l'existència de factors morals independents de les vicissituds de la política i que acaben per tenir també el seu pes en aquesta. El Dr. Giménez Soler, com deiem l'altre dia, no tracta ara per primera vegada aquesta qüestió; no solament els paràgrafs publicats per la revista de Barcelona ja citada són trets d'un llibre publicat en 1922, sinó que abans, en el II Congrés de Història de la Corona d'Aragó, reunit a Osca per l'abril de 1920, presentà una Memòria titulada precisament «La frontera catalano-aragonesa» (1). És un treball força extens però molt difús i que a més a més del tema que permet el títol parla de molts d'altres, que hi tenen poca o no cap relació: del judici històric que li mereix el rei Jaume (en la qual cosa diré de passada que estic enterament d'acord amb el Dr. Giménez), de l'encert de la política mediterrània de la casa d'Aragó,

de les invasions dels celtas a Espanya, dels mètodes de la filologia, etc. (1). Com que jo em cenyiré a la qüestió debatuda, que és la de saber si abans del determini del rei Jaume, existien precedents de la catalanitat de Lleida, em penso que seré força més breu.

Aquesta ullada històrica s'ha de cloure, doncs, en el moment en què Lleida resta «totalment» compresa dins de Catalunya, segons declaració de les Corts de 1244, acord que ja no s'altera pel que fa a la ciutat, encara que si pel que fa a la seva comarca dependent. Quant al començament ens sembla prou clar que n'hi hauria prou d'arrencar del moment de la presa de la ciutat per Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona i príncep d'Aragó (1149).

Abans del començament

El Dr. Giménez Soler, però, tot reconeixent que fins aquest moment hom no pot parlar de drets de ningú, sinó que essent la ciutat de moros, era *res nullius*, cosa de ningú, del primer ocupant, es detura a examinar els prece-

(1) «II Congreso de Historia de la Corona de Aragón de dicado al siglo XII. Actas y Memorias», vol. I, Osca: Martines 1901, ps. 102-109. No sé pas si es pot consultar en cap biblioteca de Lleida.

(1) I encara cal tenir en compte l'abundància de divagacions tan interessants com aquestes, que agafa, d'esma en la plana 176: «Interrogar la historia es buscar la tradición; y la adición la guarda el pueblo. Interrogar la historia es, pues, interrogar a la humanidad, cuya historia se estudia: o más avall «Tortosa, Tarragona y Lérida están muros catalanizados que los del Ampurdán y Olot.» Els catalans, encara que siguin dels meus catalanitzats, no amen les paraules sense sentit i així us estalviaré d'aburrir els meus lectors i de dependre tinta en va.

dents de la conquesta per a deduir-ne, en contradicció amb aquell principi, uns majors drets per als reis d'Aragó. Aquests drets són de la mateixa naturalesa dels que, per exemple, ha afegit la Itàlia actual per a annexar-se la meitat del Tirol alemany, o dels que invocaven alguns xovinistes francesos per a reclamar l'anexió de tota la riba esquerra del Rin: és a dir, raons de seguretat militar. Encara més, el Dr. Giménez, segurament amb força encert, remarca que la caiguda de Lleida en mans dels comtes de Barcelona, significava per als reis d'Aragó, la pèrdua definitiva de qualsevol projecte hegemònic sobre el comtat d'Urgell, restat independent, i era un cop probablement mortal a la seva influència ja efectiva en aquests temps damunt del comtat de Pallars. Fins la mateixa Ribagorça que ja era aleshores del rei aragonès, perillava amb una Lleida del comte de Barcelona. Tot això és agudament vist, però no fa més que explicar i justificar l'interès no menor que tenia el comte català de possessionar-se com més aviat millor, d'aquesta posició estratègica sens parell. Per a ell no solament es tractava d'una base indispensable per a fer sentir la seva autoritat damunt els comtats pirenenics encara independents, sinó que era una qüestió de vida o mort: Calia evitar de veure el seu comtat acorralat entre la mar i el poderós reialme interior en formació. Els reis de Castella tractaren sempre de tallar la reconquesta del reialme pireneic i a la fi ho aconseguiren; els reis d'Aragó no haurien mancat de fer el mateix i de més arran.

Dos poders cristians (prescindint dels comtats menors, que sols podien obrar dins la clientela l'un o l'altre) es dispu-

taven el domini de la conca baixa de l'Ebre. L'un, el reialme de Navarra-Aragó, baixant de les altes valls pirenenques, extenia la seva dominació des de la mar Cantàbrica fins un lloc del Pirineu que anava desplaçant-se vers l'E. Vers 1018, la Ribagorça entrà a integrar aquest reialme i en temps d'Alfons el Batallador o sia poc abans de la caiguda de Lleida, el Pallars havia entrat a dins la seva influència. L'altre poder era el comtat de Barcelona, format en l'angle N. E. de la Península i tendint a avançar tant per la costa vers el S., com a l'interior vers l'O. Per molt temps ambdós poders no sols hagueren de reservar per a millor ocasió les seves ambicions, sinó que tingueren prou feines amb guardar les seves respectives bases. En efecte, els musulmans, senyors de la vall de l'Ebre foren durant tot el segle XI, prou forts per a mantenir a ratlla aquests muntanyencs i els avenços que a la fi aconseguiren, (Montçó 1089, Osca 1096, Barbastro 1100, Balaguer 1105, Tarragona 1128) no modificaren la situació general; per a repartir la pell calia matar l'ós i aquest no es volia deixar matar. Finalment el rei de Navarra-Aragó Alfons I, després de desprendre llargament les seves forces per a dominar Castella, les adreçà contra els musulmans de l'Ebre i semblà que els anava a enllestir. En 1118 prenia Saragossa i en els anys successius dominava tot el país aigües amunt i també les valls del Jalon i Jiloca amb Calatayud i Daroca.

El comte de Barcelona, aleshores, Ramon Berenguer III, cuità a no deixar-se avançar i des de 1120 entra en tractes amb el senyor de Lleida, Abifilel, que se li reconeix vassall i li promet probablement l'entrega de la presa. Alfons hi

acud també puix en 1123 està damunt Lleida. El poder dels musulmans, qui sap si auxiliats pel Comte, fou encara prou gran per a que aquest atac no tingués conseqüències. Tot plegat pot dir-se que aleshores Lleida fou salvada per trobar-se en mig de dues ambicions contraposades, cada una d'elles massa interessada a posseir la ciutat per a veure amb paciència com passava a mans de l'altre (1).

La solució de la competència entre el rei i el comte, vingué per un camí absolutament imprevist. El auclí de castells sarraïns de la confluència de Cinca, Segre i Ebre era prou fort, més que més mantenint comunicació oberta amb València i Andalusia per Tortosa i per Morella, per a resistir victoriosament els atacs cristians. Així es provà davant de Fraga, en el desastre que hi sofrí Alfons el Batallador i que li costà la vida (1134). La derrota i la mort del rei de Navarra-Aragó, no sols feu fracassar els plans que ell havia mantingut, sinó que dugué una solució que no pogueren preveure ni el rei d'Aragó ni els comtes de Barcelona anteriors a R. Berenguer IV. La unió del regne d'Aragó i el comtat de Barcelona, féu que restés anul·lada la competència dels poders, ara confosos

en una sola persona, però assegurà del tot la catalanitat de Lleida. Tan oblidada restà la qüestió que si els reis de la dinastia de Barcelona haguessin volgut o pogut seguir una política de fusió dels seus dominis, anàloga a la que reeixí a Castella, és possible que no se n'hagués parlat mai més i Lleida, formant part del reialme únic, seria tan catalana com ara. Perque aquests reis no seguiren aquesta política, perquè des de molt aviat hom parla de Reialme d'Aragó i Principat de Catalunya com de dues coses diferents tot i obeir al mateix sobirà, no és cosa per tractar-la ara; però no serà una gosadia suposar que ja aleshores pesaren certs imponderables, segurament molt despreciats pel Dr. Giménez Soler, però que cal tenir en compte sovint per a entendre la història.

El període d'indeterminació oficial

En 1149 Lleida devé ciutat cristiana, del comte de Barcelona i Princep d'Aragó, enfeudada al comte d'Urgell segons pacte que precedí la conquesta. I ara és quan comença la qüestió i també la confusió.

He dit que des dels primers reis de la nova dinastia d'Aragó, hom parla del reialme d'aquest nom i del comtat de Barcelona com d'entitats diferents. En canvi hom no sap, ni vagament on comença una cosa i acaba l'altra, i encara més, la unitat i personalitat de cadascun dels dos estats o regions és molt poc clara. Remarca encertadament el Dr. Giménez que els territoris o comarques, mancats encara de denominacions precises generals es consignen enumerativament i sense cap ordre per a donar idea dels dominis del rei; un document ara-

(1) Són interessants els documents que respexen aquesta qüestió addueix el doctor Giménez Soler en el treball esmentat, p. 480. A base d'una referència continguda en la data d'un document («quando... rex Adefonsus fabricabat castellum super Leritum et habuit tornio cum illo pictavino et illo comite de Barchilona») suposa que es lliorà batalla entre els dos pretendents al domini de la ciutat, quan Alfons s'hi presenta, batalla que identifica amb una batalla de Corbins de què parlen el *gesta comitum*. Del fet que l'aragonès restés damunt Lleida després d'aquest tornio, en dedueix que fou ell qui en sortí victoriós. L'identificació amb la batalla de Corbins no es força i Zurita col·loca aquesta més tard. Signi el que sigui, no modifica el fet que allavors Lleida no fou presa. Es *inverosimilant*, en canvi, la insinuació del Dr. Giménez que en els tractes que esdevindrien entre les dues parts, hom preveí la qüestió de la successió d'Aragó. El naixement de Peroxella era fora dels càlculs humans,

gonés diu: «*regnante domino nostro Jhu. Christo, et sub eius imperio comes Barchinone et princeps regni aragonis in Aragonie et in Sobrarb et in Ripacurcia atque in Lerida et in Barcelona usque in Provenza sive in Tortosa atque in Zaragoza simul in Calatainbe et in Tarazona*» (1). Impossible deduir d'això la idea de dos estats definits. Aquesta idea és ara que va formant-se, probablement al mateix temps que s'extenia el mot Catalunya en el llenguatge vulgar, abans d'entrar en els termes oficials. R. Berenguer IV, no anexionà les seves conquestes, Lleida, Fraga, Tortosa a Catalunya, ni a Aragó, per la senzilla raó que aquests països no existien oficialment i amb prou feines començaren a dibuixar-se en l'opinió comuna.

Ara bé, molt aviat es forma a Aragó l'opinió corrent de què Lleida (i Fraga) són aragoneses. N'hi han diverses proves: hom té el costum d'anomenar en les dates dels documents el bisbes i barons d'Aragó, quasi sempre hi figura el bisbe de Lleida i mai els de Tortosa, Barcelona, etc. Quan comencen a entrar les ciutats en les reunions de la *curia*, devingudes paulatinament el que després entenem per *corts*, els lleidatans són cridats a aplegar-se amb les ciutats d'Aragó. I això hom ho entén com un fet natural i corrent (2). Aquestes *corts* són ja del temps de Jaume I, encara que, naturalment, anteriors a la determinació precisa de la frontera que féu aquest monarca en 1244. Són la cort de Daroca de 1224 que tractà de la moneda jaquesa i que probablement és la mateixa on fou reconegut l'infant Alfons per hereu

d'Aragó i la de Monçó que també s'ocupà de la moneda i acordà la conquesta de València. Lleida hi pren part perquè hi són cridats *omnia concilia civitatum et villarum a Sichore usque faritiam*, des del Segre fins a Arica, com diu un document de les de Daroca. I en un altre s'explica que hom acorda *assensu eciam et concilis fidelium nostrorum civium Cesaranguste et Herdensium et Oscensium et proborum hominum villarum principium Aragonis qui ad hoc specialiter fuerant convocati*. De temps més antics, només fa referència el Dr. Giménez a una concessió de Pere el Catòlic a l'ordre de l'Hospital, que es fa a *Sicore usque ad Farisiam*. (p. 492). L'erudit aragonés interpreta a la fi, amb lloable prudència aquests fets: «lo que se deduce es que se llamaban especialmente a las asambleas los municipios interesados en un asunto» (1). En efecte en aquestes dues reunions de corts hom tracta d'una qüestió, la de la moneda jaquesa que era comuna als lleidatans i als aragonesos, com després veurem. Així i tot no em puc adherir del tot al parer del Dr. Giménez i crec que en les esferes polítiques d'Aragó existí en aquest temps la real convicció que Lleida els pertanyia: i ho prova la protesta per la limitació manada per Jaume I i el llenguatge emprat, més tard, quan hom parla dels països de moneda jaquesa: *universis populos regni Aragonum, civitatis Herdensis et aliorum civitatum et villarum in quibus moneta jaccensis currit* (any 1260) (2). Ací hom separa bé Lleida d'Aragó, a diferència d'abans.

Tot això per la banda d'Aragó: ara

(1) *La frontera catalano-aragonesa*, p. 475.

(2) Vegeu GRAS: *De historia aragonense*, *Butlletí del Centre Excursionista de Lleida*, I, 1911, també citat per Giménez Soler, p. 516.

(1) *La frontera*, p. 546. Els textos citats també són del mateix treball, passim i de Gras, loc. cit.

(2) BORY: *Les monedes catalanes*, III, p. 753.

tenim paral·lelament i encara de temps anteriors, tota una altra sèrie de documents, dictats atenent necessitats especials de Catalunya, en els quals Lleida resta sempre dins del Principat (al començament assenyalat sense donar-li nom). Es tracta de les *Constitucions de pau i treva*, legislació de caràcter feudal, privativa del nostre país i que sols darrerament s'introdueix a Aragó, per imitació, no justificada pel seu dret propi. Aquestes constitucions a l'establir les regles a què tenien de subjectar-se les guerres privades fixen el territori en el qual això tenia aplicació. Al principi no es diu expressament que aquest territori es nomeni Catalunya però coincideix amb el que més tard reb ja aquest nom concret. Vegeu: en 1173, en temps d'Alfons I, *in dicta terra mea a Salsis usque ad Dertosam et Ilerdam cum suis finibus pax et tregua instituitur*, en la dita meua terra des de Salces (darrera vila del Rosselló) fins a Tortosa i Lleida amb llurtermess s'institueix pau i treva. També en 1188 i en 1192: *a finibus Ilerde et in corpore eiusdem civitatis ad finibus Salsarum*, des dels termes de Lleida i en el cos d'aquesta ciutat als termes de Salces. En temps de Pere el Catòlic, trobem ja el nom especificat: *Haec est pax quam dominus Petrus constituit per totam Cataloniam videlicet a Salsis usque ad Ilerdam*, per tota Catalunya, o sia Salces fins a Lleida. Després venen les del temps de Jaume I, 1214, 1218, 1225, etc. La delimitació sempre la mateixa, o millor més ampla encara, puix ara es diu tota Catalunya des de Salces *usque Cinca*, *a Cinca usque ad Tortosam et usque ad Salces cum suis finibus*, *a Cinca usque ad Salces etc.*, això és posant els termes de Lleida, per banda d'Aragó, en

el riu Cinca (1). El Dr. Giménez observa que aquesta limitació, molt sovint fixada en cùria amb majoria d'aragonesos, no té d'entendre's com el reconeixement dels límits d'un estat diferent sinó que no té altre abast que l'indicat expressament de les paus i treves. Cap dubte que té raó, però també és ben clara la noció d'una unitat especial entre aquestes terres a les quals els aragonesos mateixos apliquen una legislació de la qual ells se n'exclueixen. A més hi ha algun altre document que precisa de la mateixa manera l'extensió de Catalunya sense relació amb la treva: un d'Alfons I que concedeix permís a un almoïner de l'ordre d'Alfama per a demanar almoïna en totes les viles de Catalunya on s'aplegui mercat eis diumenges, de Cinca a Salces; un altre de Pere I, amb el mateix límit fluvial referit a Aragó (2).

Així restava la qüestió quan la política de Jaume I, de repartiment dels seus dominis entre els seus fills *la política cissoria* que diu el Dr. Giménez, l'obligà a cercar un límit oficial i ben definit entre Aragó i Catalunya, fins aleshores fluctuant, més que més que es referia més aviat a comarques geogràfiques que no a entitats polítiques separades. Observem com també avui dia les comarques, per exemple, tenen una delimitació imprecisa tot i tenir una existència real força més marcada que els partits judicials o les províncies, tan ben limitades.

ELIES SERRA I RÀFOLS.

(1) Totes les cites literals són de Giménez Soler, treball cit. No em ficaré en la qüestió d'autenticitat i pureza d'alguna d'aquestes constitucions, com la de 1173: hom pot suprimir-la. El que és incomprensible és la interpretació que el Dr. Giménez vol donar (p. 401) al llatí *usque ad* per a *condone*, que els docs. d'Alfons i Pere esdevenen precisament (i no incloueixen) Lleida i Tortosa de Catalunya! Per què un home de la serietat del Sr. Giménez té de dir disbarats així? Compareu: *usque ad Particium*, *usque ad Salces*, etc.

(2) Per a aquest darrer el Dr. Giménez troba explicació, tractant-se d'una confirmació d'una donació de R. Berenguer IV, tal vegada anterior a la presa de Lleida. Però no per al primer.

ENCENS I DOMASSOS

Mes de juny, tarda de sol. Les orenetes, embriagues de llum, xisclen en voladúries arran de les cúpules de la Catedral. A baix un silenci de migdiada envaïx la placeta de l'Almudí Vell, i els galets de la font que vol ésser monumental, ragen i canten la cançó monorrítmica de les cigales.

Ningú no passa pel carrer; tothom sembla haver desertat de la ciutat, si es descompten les ancanetes mendicants que, assegudes a la portalada de l'església, amb llurs dits sarmentosos, passen i repassen maquinalement i entre becaines, infinites denes de rosari.

No sembla pas que avui sia *Corpus* a judicar per tan gran solitud; ningú no diria que d'aquí no gaire, aquest lloc sia un formiguer de gent i crits, on es confondran músiques i timbals, himnes i resos, autoritats i poble, pagesos i senyors, mosses i menestrals, infants i clero... i com de fet, al cap d'una estona, no puc precisar quanta, una hora si volem, reguers incessants de gent de totes menes i de diverses procedències, hi afllueixen com les aigües a la mar.

¿Veieu? ja ha arribat en *Garsaball* amb els del sabre que, seriosos i enguantats, quasi hieràtics, tan bonservei han de prestar per l'ordre de l'espectacle; també d'allà baix del cantó de l'hospital de Santa Maria, pugen els gegants, amb els liliputs, graller i tamboriler, i darrera l'herald i les trapes i el tramper en cavalcadura, mentre el popular *fercut*, petit i vivaç, armat de vime, va esquivant el mosquer de criatures que els enreden i entrebanquen. ¡Oiu! ara de la banda del carrer de la Palma, un ressó eixut i llunyà de timbals i trompetes es percepceix clarament, i al poc, els soldats, tivats i marcial, amb bandera i música arriben i són formats a toc de corneta a lo llarg del que fou al matí, reng de les verdure.

A tot això el brogit i l'animació van en alça; acceleradament els balcons han anat penjant sos domissos al vent, llampants i virolats; carmí encés i verd-mançana a càl *Peremartí*, els quatre pals grana i or a càl Griñó, més enllà bànoves de seda ocre, ramejades de cobalt; arreu, arreu, cobrellits — molts cobrellits

salmó, verd-elèctric, esmeralda — voleien i flamejen al sol al temps que al veí convent del *Pare Coll*, mans fines de col·legiales, han guarnit de gallarets blancs amb llistes blau-cel, els ant-pits de miradors i finestrel·les com un vaixell en jorn de gala.

A la plaça, entre tant, el formiguer de la gent i el soroll són com d'aiguabarreig avalotat, d'on suren agudes i metàl·liques, com espiguets pregonant llur mercaderia, les vens dels horxaters i *barquilleros*, la de l'home dels cacaos torrats i dels caramels, la de l'ambulant vingut de fora a vendre molinets de paper que rodren desesperats, la de la dona dels rams de tosques flors artificials, la del qui, fent denteta a la canalla més que cap i alegrant la vista a tothom, mostra en alt per damunt de les testes, el pintoresc raïm de bombetes voladores de tots colors, roig, blau, verd, taronja...

I la cridòria no cessa, car ara, ademés, el plor d'un infant a qui sa mare atacona perquè job este malaurat! se li fa escàpola, acabada de comprar, la bomba blau-mari que els badoes miren ja més alta que les falzies, arriba a atabal·lans del tot i ja no percebim més que una sola remor sorda; ningú no s'enten; ça i enllà s'empenyen uns i altres per anar no sabreu on; nosaltres que estem situats dalt del pujol de l'escalinata que culmina amb la placeta de la Catedral, albiem el panorama davant del que, si les oïdes no, al menys els ulls es poden esplaïar amb tants de colors, amb tant de moviment, amb tanta de vida com batega exuberant en aquest troç de ciutat endiumenjada.

Però encara els carrers de les Caldereries, Palma i Almudí-Vell buiden gent a desdir, veient-se entre el brogit i l'alegria populars, com de tant en tant, enlairats llurs gonfanons i insignies travessen la plaça, quelques congregacions i confraries eucarístiques o marianes i també la clerecia de les parròquies de Sant Andreu, de Sant Martí, de Sant Llorenç, de Sant Joan, revestits i amb creu alçada, que venen per a formar a la processó.

I ara si que el perímetre que abarca la

plaça de l'església, sembla que no permeti engolir una ànima més i algú que ha inquietat el cavall marró barnissat del comandament de la tropa fa que el quadrúpet s'esveri, i a perill d'una desgràcia, alçant les potes davanteres, comença a caragolejar impetuós, la qual cosa dona ocasió al genet per a fer lluir al correr uns elegants moviments estrictes i positures estudiades d'equitació. Frenat ja el quadrúpet, la gent es confia de nou a sa proximitat, i jo, que ho contemplo de dalt del pujol, respiro; més per a que tot, avui, tingui un cert aire de meravella, paro esment en una bona pagesa de les Collades que tinc a la vora, mudada amb un antic gipó (com ja no se'n veuen) i el caputxo plegat a sobre el braç, i em fa avinent amb son marit que llou a la gorra el clàssic clavell doble, com cada any — així mateix, nosaltres — en aital diada i amb aqueix mateix lloc, són agraïats de presenciar-hi la sortida de la processó.

Mentre això anem dient, per la banda del carrer de la Palma, sorgeix la figura resplendent del senyor Bisbe amb el seu séquit de patges i acòlits, i tot just si poden arrencar un pas. Prompte, però, els guàrdies, a un signe del caporal, maniobren ràpidament, i veus-aquí repetit el miracle del mar-roig, obrint-se aqueixa mar de gent en dues files, per tal de fer pas al Prelat, qui amb sa mà enguantada i solemne, espargeix, ça i enllà, benediccions damunt les multituds. L'escolanet de cota vermella que al dintell del temple, més de mitja hora vigilava l'arribada del Pastor, ha estat apert, car a l'acte el gros cancell sorollava ses baldes, i badant-se, ha deixat sortir una forta olor d'encens i una onada de música dels orgues que han desfermat avui — com una ventada al bosc — tots els registres i trompeteries.

I és que al de dins s'hi albira un panorama consemblant al que hi ha fora, perquè un seguit, una fatiera, una remor de multitud, continguda però, s'ha encomanat arreu, i mentre ora el Prelat, i els ministres el revesteixen, canonges seda grana, beneficiats i sacristans, van i venen preparant la sortida de la processó.

I a la fi ja era hora! amb aquella mar de gent, amb aquell bulliciós aiguabarreig se li ha obert una rasa, i les agües llibertades dis-

corren ara devés el carrer de la Palma. Allà van iniciant la processó i entre files de soldats cobrint la marxa, — ja se sap — els gegants i les trapes, els gonfanons, els fanals, la parella de municipals de gran gala, la creu de la Catedral i les de les sis parròquies voltades d'una volior d'escolanets, el macer de llarga túnica fal gris-perla i perruca estarrufada i els dos rengles de devots.

I van passant infants inquietos i desfilerats, algun ja amb la vela trencada o torçada si no, després pagesos de calva blanca que contrasta amb el rostre ennegrit de les soledades, menestrals del comerç i d'arts i oficis, gent coneguda i altra que no ho és, i de tant en tant, mostrant al pit penjada la medalla o insígnia de la confraria a que pertanyen, qualche figura de lleidatà recixida per llur pietat i anomenada com el vell de casa Puig, en Marian de Gomar, el Niubó, els procuradors Fàbregas i Farré, el Fonyo, l'hereu de cà'l Sorra, el Notari Gaya....

Tot seguit els trajos llampants de quefes i oficials de la guarnició, els seminaristes, clero regular, freres blancs, freres obscurs, missioners del Cor de Maria, clero secular, els rectors de les parròquies, beneficiats i canonges lluint llur preciosa capa pluvial blanca (al mig, com un encaix, la Capella, reforçada de la Catedral, els ministres del ceptre o bordó també de gran capa, i, els escolans i clergues turiferaris d'alba i cingol, brandant els encencers) — ¡oh la bellesa imponent de la litúrgia catòlica!... — i en fi, envoltat de núvols d'encens, al só dels orgues detonants de dintre i de les bandes i timbals estridents de fora, tot el poble prosternat amb la més severa reverència, retent armes la tropa, els cors bategants i l'oració a flor de llavi, apareix radiant com un sol per la gran portalada del temple, sota talem, el SANTÍSSIM CORPUS CHRISTI.

Moment culminant, solemnia, inenarrable, d'emoció profunda, digne d'ésser traslladada a les teles per la mà lluminosa d'un Leonardo de Vinci o d'un Claudi Coello, d'un Zurbarán o d'un Joan de Juanes...

Però és un moment no més que dura la expectació perquè amb el seguici d'honor de consuetud — el Sr. Bisbe de pontifical, l'Ajuntament de gramalla i vela encesa, autoritats i la tropa, — travessant la plaça per anar a re-

córrer els carrers de la ciutat ornats de festa i sota una pluja incessant de paperets i flors multicolors, desapareix la comitiva religiosa qui porta a l'adoració dels lleidatans *Aquell* que és la *Llum* del món, el *Verb*, el *Fill Unigènit del Pare*, SALVADOR RONTIEL.

I a la plaça de la Catedral, il·luminada ara pels reflexes morents de la posta, hi tornem a restar sols; a l'altura, però, quasi dels núvols, mentre l'Esperit de Déu alena esparg i incon-

fusible en l'ambient d'or d'aquesta tarda única, les falcies i oronels com si volguessin també honorar *Aquell* que els va crear, amb ales a estones rigidament esteses a tall de minúscols aeroplans, desenvolupen uns variats exercicis d'aviació.

LLOMBART DE MONTAGUT.

N. de la R. — Inserim aquesta impressió malgrat haver estat escr. fa ja fa temps, perquè té sabor local i encara no ha perdut actualitat.

PREGARIA

*Deu-me un raig de llum d'alborada,
o una sortida de sol,
o una rosa esponzellada,
o el bell cant del rossinyol;
o la mar al clar de lluna,
dolç encís de terra i cels,
o el somriure d'una bruna,
o una nit plena d'estels,
i allavors amb quatre engrunes
d'il·lusió dins del cor meu,
no envejaré pa: fortunes,
seré feliç aprop teu.*

JOSEP ALEMANY I BORRAS.

La ciutat de Lleida, vista des de considerable

Itura, dóna la sensació d'una urbs que creix...

MATINEJAYA.
Amb el cor content i el pit bategant d'una joia pressentida, he emprès avui el camí de l'horta...

Quan hi entrava, el sol, donant-me la benvinguda, ha volgut cenyir-me amb una corona d'or; però no pas per a mi tot sol, car, per moments, era tota l'horta la qui s'anava daurant de la més brillant purpurina.

En el clar-obscur produït per l'escassa llum dels raigs primicers, filtrant-se, tot just, per entre el fullatge, als ulls, lentament, prenien relleu els contorns exuberants dels fruïters en flor, es dibuixaven els termes, apareixien els corriols incerts, es valoritzaven els matissos...

Tota l'horta, finalment, ha acabat en un incendi de claror. S'ha reprès la cançó de l'aigua, adés estroncada, i les magnificències naturals han recomençat llur tremolor enjogassat i llur somriure de tots els colors de l'iris.

Per uns instants he restat absort, embadalit, talment un infant al qual li posessin a l'abast tot un tresor. Després, deixondits ja els sentits, a l'iniciar-se el gaudi, he caminat per ci per lla, vers la descoberta de nous horitzons, prometedors de meravella.

* * *

Recordant a Florència, la gentil hortelana

el respir, temerós d'ésser descobert. Davant el fet de la vostra gentil presència, que em semblava irreal, m'assetjaven tota mena d'interrogants:

— Éreu, doncs, madona Primavera, feta ésser vivent, aqueferada en brodar noves vestimentes per als innombrables arbrissos, encara no florits, de l'horta?

Un ventijol lleuger, seguit d'una pluja de pètals blancs-rosa, m'ha semblat la resposta més eloqüent a les seves cavilacions. I amb aquesta certesa, per a no rompre l'encís, vacil·lant, m'he fet enrera, tot reverenciant-vos, content d'haver estat sortós en saber-vos veure i amar-vos silenciosament.

PERE PUJOL I CASADEMONT.

Lleida, primer d'abril de 1929.

I així ha estat que, a l'endinzar-me pels camins perfumats de l'horta, de sobte, heu aparegut vós, donzella... Estavau asseguda, en actitud de fer alguna labor delicada, sota l'ombriu protector d'un corpulent cirerer. Éreu senzillament bella, però d'una bellor gens comú: teníeu el rostre de nacre, il·luminat, potser, com una verge de retaule.

Corprés d'emoció de poguer contemplar-vos a pler, m'aguantava

LLEIDA I EL SEGRE

CANÇÓ DE RECANÇA

LLEIDA: neguit i dolcesa
dins la gran plana infinita.
Plana infinita! Devesa
d'horta fecunda i sens fita.

Prou tens clara la mirada
de cançó i de perla fina.
Sol i boira aureolada,
silueta gegantina.

Si un riu tenies als braços
que la faç t'emmirallava
i feia suaus els passos
dels records que sorollava...

dels records que t'embellia
l'aigua clara i regalada
del segre, que t'endolcia
com la noia enamorada.

Si un riu tenies als braços,
on el tens que ja no canta?
Ai, ciutat dels grans ulls lassos
que enyores el bes que encanta!

El bes que encanta i sospira
amb les veus de l'aigua clara.
Ai, Lleida! Per què et té ira
el Segre, i s'allunya ara?

¿Per què se'n va tan defora
i obliga que tu l'estimes?
¿Per què no ve de bon' hora
a besà els enyors que rimes?

Adeusiau la mirada
de cançó i de perla fina.
Sol i boira aureolada,
silueta gegantina.

CARLES MONFAR.

LES FIRES

Heus ací una nota ben típica de la nostra festa major. Quatre fustes, un «toldo» i un munt de caixes, i ja tenim la botiga parada i a punt de vendre.

Les nostres fires tenen un flaire tan popular que les fa encisadores. La seva característica és la mateixa de vint-i-cinc anys enrera. Encara veureu en llurs aparadors la tradicional «Pepa de deu cèntims» que únicament ha canviat de preu. Els objectes hi són presentats al públic, com abans, amb tota la seva nuesa i desproveïts de tot agençament: els treuen d'una caixa que qui sap el recorregut que haurà fet amb el seu contingut atapeït. Dels avenços moderns sols hi podreu albirar un gran davasall de llum elèctrica que les fa més rialleres: encara i dona a les joguines de llauana una lluisor d'argent. El seu comerç predilecte són les joguines.

Malgrat el caire de poble rural que donen a la ciutat, les nostres fires ens plauen força. Tenen un encís que ens atrau i captiva. I és que tots els homes portem un infant a dintre que revifa i es mou en esguardar el gaudi i l'alegria de la mainada. Són tan dolços i manyacs els records de la infantesa!... Les fires són el somni daurat dels nostres infants.

Hi van amb la mateixa il·lusió amb què la nit de Reis cerquen en l'àmplia volta del cel l'estel guiador dels passos dels Màgics d'Orient que els porten joguines.

* * *

Deixem ara de banda el caire popular de les nostres fires i permeteu unes

lleus consideracions sobre el seu aspecte econòmic, digne, per cert, d'uns breus comentaris.

Entreu per un cap de les nostres fires i desseguida trobareu un home que, amb veu de tro i amb gest enèrgic com si us desafies a tots plegats, predica l'infal·libilitat d'un ungüent que ven a l'infim preu de deu cèntims la capseta, el qual cura radicalment els tocs dels peus i els mals del paidor. ¿Volen un remei més eficaç i econòmic? Això és admirable! Compreu-ne; perquè amb l'aglomeració de gent i la llarga passejada potser us farà servei, i no fos cas que al tornar el trobessiu venent paraigües o rellotges.

Més amunt veieu un davassall d'anells amuntegades com si fossin castanyes. Tenen un color daurat inofensiu i la seva lluisor us fa aclucar els ulls. Totes són d'or pur i us les donaran per dos rallets. I no volgueu pas escatir la seva legitimitat, perquè aleshores el firataire us demostrarà que inclús les pedres que ja no posen en dubte són perles d'inesestimable valor.

Ara són els ocellets endevinadors del pervenir que us ofereixen la seva mercaderia. Són caçats a les selves verges de l'Índia i tenen el do dels profetes. No reflen com el rossinyol, ni canten com el passarell, ni tenen el gràcil gest de la cadenera; però tenen un encís que us atrau i, vulguis no vulguis, heu de provar sort. Si ho feu així, la vostra felicitat serà eterna: així us ho diuen en un paperet que han escrit sense ploma ni tintar i en pura llengua castellana, malgrat el seu origen indià. Les donzelles

trobaran un jove caigut del cel, amb títol de marquès o comte, que s'haurà empenyat d'elles; i els jovencells tindran una promesa formosa com un àngel i els sortirà un oncle milionari arribat de l'Havana.

I no en parlem dels espectacles esfeïdors dels grans «monstres» o «fenomens» del segle vint que han deixat embadalits mitja humanitat. Allà dins, entre aquelles quatre fustes pintades amb un color tètric per una quantitat irrisòria podeu veure una dona sense cap o bé un home enigmàtic que s'empassa gorja avall dues espases i mitja dotzena de claus. Aquestes visions són esgarrifores i bona sort tindreu si en eixir-ne no heu de fer córrer la tila.

I... no seguim més; perquè són tan diversos i variats els aspectes sota els quals se'ns presenten les nostres fires,

seria un no acabar si de tots volguéssim fer-ne un comentari.

Sols un altre en volem esmentar. Són aquells que amb una afició boja conviden a la pesca d'ampolles de licor amb una canya de pescar i una anella en lloc de l'ham. La clientela en ells hi està silenciosa i el cos romanà immòbil com una estàtua. Sols mouen un xic el braç, però amb molta precaució, per tal de col·locar l'anella al coll de l'ampolla. Dissortadament, són pocs els que poden heure l'ampolla dels seus somnis. Si fossin més afortunats, l'amo de la parada pleitaria el ram.

Comprenem el neguit dels «pescaires» en veure tant de «peix» i no poder-lo heure; sobretot quan el vent comença de bufar, perquè aleshores s'emboiquen els fils i prou feina tenen a desenredar-los.

ANTONI VIRGILI I PINYOL.

Magnífic frontal existent al Museu del Seminari

EL ROVELL DE L'OU

Ara que el carrer Major
és lo passeig de gran moda
si dar'hi un vol l'acomoda,
estimadíssim lector,
més trempat que un ruïnall
me trobaràs amanit
per anar-hi aquesta nit:
puix tombant amunt i avall
contemplaràs aquell pou
de bellesa i moviment
dels amants del *rovell d'ou*.

¿T'agrada aquella fulana
que mira a dreta i esquerra...?
Es una polla de guerra
aspirant a capitana.
La gent del sabre i galó
és tant lo que la inquieta
que en sentint una trompeta
tot seguit forma al balcó.
Des que llueix trajo nou
sa ruta jamai varia:
després del Mes de Maria
quatre tombes pel *rovell d'ou*.

Aquest si per tots istils
és un noi aprofitat:
apar un home acabat
i no conta els quinze abrils.
Cursava les beceroles
quatre o cinc anys endarrera
i ara és mestre de primera
en lo ram de caramboles.
Tot son afany es conclou
en lluir i fer Paleta,
a la tarda a la Banqueta
i a la nit al *rovell d'ou*.

¿Saps qui és aquest concurrent
que passa tan mal carat...?
Es un ric improvisat
que els deixa *graciosament*.
Si el diner alsés penó
ell fora el primer proselit
puix la tàctica del *rellit*
la sap a la perfecció.

Caratsus! com clava el jou
al pobre que d'ell es fia!
Llàstima de policia
com no guarda el *rovell d'ou*.

Aquella que va de dol
i vestida tan elegant
és una vídua flamant
més llesta que un esquirol.
Quan lo pobre del seu *jan*
va fer l'última ganyota
ni una penya, quan degota,
com ella, plorava tant.
Ara de cop i de nou
desplegant sa traça i manya
tot sovint tira la canya
pels entercons del *rovell d'ou*.
Aquí tens un empleat
que ningú sap d'aon és
i avui compta amb molts *calés*
quan abir era un pelat.
Té una pega que esgarrija
i és tan entès i discret
de saber treure la rifa.
Està clar, com té bon sou
no la balla gens de flaca.
Es la primera butxaca
que recorre el *rovell d'ou*.

Aquella fatxa raquítica
que camina amb tan aplom
és un gran Noerlesoom
en les coses de política.
Quan anuncia algun succés
per entre sa *turba-multa*
fet i fet sempre resulta
que sol eixir al ravés.
I si alguna gresca es mou
entre els grossos de Madrid
ho fa córrer tot seguit
peis reconcs del *rovell d'ou*.

Vet aquí una *maná*
que és la seva pesadilla
treure mostra de sa filla
rondant per ci i per llà.

Dos *quidams* li fan l'amor
fent lo ximple dia i nit
més ella vol un partit
més ric que el conservador.
Ja se sap de vuit a nou
no és descuida ni un sol dia
de dur la mercaderia
al final del *rovell d'ou*.

¿Què et sembla d'aquella fila
que baixa pel nostre indret...?
És lo tipo més perfect
dels ganduls de nostra vila.
Quan ne varen discutir
la qüestió de treballar
diuen que va demanar
setze hores per a dormir.
Quan sap que l'arròs es cou
abandoni el tou *joquet*
menja, fuma, pren café
i després al *rovell d'ou*.

¿Veus aquell de la bufanda?
Es un pobre ex-concejal
que daria un dineral
per lluir de nou la banda.
La cèlebre llei Mellado
el deixà partit pel mig,
havent quedat són desig
tot desfet com un bolado.
Com enyora el seti tou
de l'antiga Paheria!

Sol distreure's cada dia
passejant pel *rovell d'ou*.

¿Veus quin *grufo* més trempat
a dins d'aquella botiga...?
Aquests són els de la lliga
«Humor i tranquil·litat».
Cada nit ans de sopar
allí impera la tabola
i s'inventa cada bola
més gran que cap campanar.
Si et passa mai res de nou
guarda't d'ells, no siguis plagat:
allò és la massa de Fraga
que cau sobre el *rovell d'ou*.

Alabado sea Dios...!
Has sentit noi? Verge Santa...!
Res, quan aquest home així canta
és qüestió de tocà el dos.
Aquí tens un concurrent
que amb tota *serenitat*
cada dia hi és plantat
baldament no hi hagi gent.
I tant si neva com si plou
per guanyar-se les garrofes
canta sempre iguals estrofes
vigilant el *rovell d'ou*.

SALVADOR RAVÉS (TETA).

1890.

ELS BOUS

per Manuel Hugué

DIBUIX

per SHUM

Fires i Festes de Lleida : maig 1929

PROGRAMA OFICIAL

**dels actes organitzats a honor del Sant Patró de la ciutat
Sant Anastasi, que es celebraran durant els dies 9, 10, 11,
12, 13 i 14 de maig de 1929**

DIJOUS, DIA 9. — *A les set* de la tarda s'inauguraran les fires i els espectacles instal·lats a la rambla de Ferran i plaça del Segre.

A la mateixa hora, concert per una banda de música a l'Avinguda de Blondel.

DIVENDRES, DIA 10. — *A les dotze*, sortirà el tradicional pregó per tal d'anunciar les festes, formant brillant comitiva, integrada pels timbalers i clariners de l'Ajuntament, presidits pel Signifer, Heralds i Gegants, tancant la marxa una banda de música, disparant-se una traca a l'Avinguda de Blondel i carrer de Cabrinetty.

DISSABTE, DIA 11. — *A les nou* del matí, cercavila per una banda de música, recorrent els principals carrers de la població.

A les deu, i a la S. E. Catedral, amb assistència de l'Ajuntament, autoritats, comissions oficials, empleats de l'Ajuntament, etc., solemne ofici, pronunciant l'oració sagrada del Sant Patró màrtir, el P. Jesús Massanet, mercedari, d'aquesta residència. Oficiarà de pontifical el bisbe d'aquesta diòcesi.

A dos quarts d'una, es donarà dinar a tres cents pobres al pati del Seminari.

A la mateixa hora, i en el pati de la cel·lular, els presos seran objecte de semblant obsequi.

A les sis de la tarda, sortirà de la Catedral la solemne processó cívico-religiosa, amb assistència de l'Ajuntament, autoritats, representacions oficials, etc. A aquest acte hi prendran part les bandes militars dels regiments d'aquesta ciutat.

A dos quarts de vuit, concert en els Camps Elisis.

A les deu de la nit i en el costat esquerra del riu (Cap-pont) es cremarà un escollit castell de focs d'artifici, a càrrec d'una acreditada casa, avisant-se el seu començament un quart d'hora abans per mitjà d'una forta detonació que se sentirà de tota la ciutat.

DIUMENGE, DIA 12. — *A les onze* del matí, audició de sardanes a càrrec de la cobla local, a la Plaça de Sant Joan.

A la mateixa hora i a l'Avinguda de Blondel una banda de música donarà un concert. *A dos quarts de cinc*, gran cursa-fira a la plaça que serà inaugurada a la barriada Cap-pont.

A les set de la tarda, en els jardins dels Camps Elisis, altre concert de música per una banda.

DILLUNS, DIA 13. — Des de les primeres hores del matí, i a l'extens Camp de Març, gran fira de bestiar de totes classes.

A les cinc, de la tarda, cursa de braus a l'esmentada plaça.

A dos quarts de vuit, en els jardins dels Camps Elisis, passeig central, tindrà lloc la pintoresca i elegant festa de la batalla de flors, concorrent-hi cotxes i automòbils bellament ornamentats. Hi haurà tribunes i llotges per tal de presenciar la desfilada, la qual serà amenitzada per una xaranga.

DIMARTS, DIA 14. — *A les set* de la tarda, concert de música en els Camps Elisis.

A les deu de la nit, retreta final de festes, integrada per les bandes militars de música, amb les de trompetes i tambors, seguint el curs de costum.

NOTES IMPORTANTS

En ocasió de les festes es celebraran interessants partits de futbol en el Camp d'Esports.

Durant les festes actuarà al Teatre Municipal dels Camps Elisis una notable companyia de sarsuela, en la que figura entre altres valuosos elements, Emili Sagi-Barba.

Art i Museus. — Podran ésser visitats, com cada any, la Seu Vella i els Museus Diocesà i Morera.

EL PREGÓ DE FESTA

JOR, per Manuel Pallejà

RODA LA RODA

FESTA major: la festa, l'alegria
 la multitud que formigueja arreu;
 cada carrer se'n torna una gran via.
 L'un diu a l'altre: entreu si us plau, entreu!

Són amistats antigues que es retroben,
 o bé parents d'algun llunyà confi.
 Com l'aire, el cel i l'horta, que es renoven,
 la vella Ilerda es sent rejuvení.

Blondel amunt i avall, mil ulls que miren;
 vora la Rambla, vers els Camps i el pont,
 més de cent autos pugen, baixen, giren,
 entre vermut, cock-tail i saxofon.

Festa major, la llum, la primavera,
 el maig i l'oreneta, el vestit nou,
 la processó, la nit ballant sencera...
 Qui d'eixa vida mai diria prou?

LLUÍS BERTRAN I PIJOAN

UN TÍTOL DE LA UNIVERSITAT DE LLEIDA

(SEGLE XVI)

Poc abans de la meua marxa de Lleida, per a mi dolorosíssima, tinguí ocasió de estudiar encara que ràpidament, el ric arxiu del meu bon amic D. Domènec de Gomar, desfilant davant meu les antigues famílies lleidatanes dels Moliner, Ager, Queralts, Maranyoses, Queraltós i altres i no menys il·lustres, refoses avui totes elles en la família Gomar.

Entre els molts documents familiars, em caigueren a les mans uns títols concedits a un seté avi de l'actual posseïdor i propietari, pertanyents a la família Rosselló, concedit per la Universitat de Lleida, i com sia és molt gran l'amor que sentim per aquesta ciutat que durant tants anys ens ha acollit tan benèvolament plau-me com a petit homenatge, i degudament autoritzat per a fer-ho, transcriure'ls, desitjos que sia plaent als caríssims lectors de VIDA LLEIDATANA, molts dels quals no hauran pogut consultar arxius ni tenir esment d'un document de tan valor per la història i la tradició. En aquestes ratlles hom copsarà les solemnitats amb que era entregat un títol i els requisits que exigia la cèlebre Universitat de Lleida per a atorgar-lo; diguem de pas que aquest document té el doble valor de conservar el segell en molt bon estat, ço que li dóna un major i més remarcable interès.

I ans de començar la traducció en la llengua vernacular, fem públic nostre agraïment a D. Domènec de Gomar per haver-me facilitat estudiar en son ric arxiu.

Saragossa, gener, 1929.

FRANCESC OTAL

Baró de Valdeolivos.

«En el nom de Déu sia a tots palesat: Que en l'any del Naixement del Senyor de mil cinc cents vuitanta cinc, dia cinc d'abril, a ma presència Notari públic i testimoni sotasignats presents i davant l'il·lustríssim i Reverend Senyor Pere Margalef Doctor en ambdós Drets, canonge de l'Església Catedral de Lleida i per les autoritats Apostòlica i Reial, Canciller de la universitat de l'estudi general de Lleida, en els claustres de la dita seu buscat i trobat, comparegué i personalment es constituí el Reverend i Magnífic Macià Çabata, doctor en medicina de la dita universitat, junt amb el magnífic Rafael Joan Rosselló batxiller en arts i medicina, nascut a Bimbodí diòcesi de Tarragona, a qui pesmentat Reverend i Magnífic Macià Çabata va presentar per a rebre el grau de la llicenciatura i del doctorat en la ciència de la medicina, prèvia informació rebuda per l'expressat Il·lustre i Reverend Senyor Pere Margalef doctor en ambdós Drets en l'espiritual i temporal Vicari General i ofici il·ludense pels reverends senyors degà i capítol de dita Església administradors del bisbat vacant la seu, sobre religió i fe catòlica segons la sèrie i tenor ordenat i decretat sobre això per nostre Santíssim Pare per la divina providència Pius papa IV en ses lletres apostòliques atorgades a Roma en 4 idus novembre any de l'encarnació del Senyor de mil cinc cents seixanta quatre. La qual presentació justa i conforme amb el dret i amb la raó, rebuda l'informació prèvia del naixement, vida, costum i cursos del mateix aspirant, constant-li l'legítimament de tots els dits extrems, el senyor Canciller admeté la dita petició i a pesmentat aspirant per a rebre els punts en la casa del capítol de dita església de Lleida, designada pel canceller, i senyalà entre la primera i segona hora després

Reproducció del titol expès per la Universitat de Lleida, que donem traduït

de migdia del mateix dia cinqué d'abril, manant convocar pel bedell de l'esmentada universitat als demés doctors en dita facultat de l'esmentada universitat per a que assistissin els dits dia i hora en dita casa del capítol de l'esmentada Església per a donar-li els punts.

I després en dits dia i any entre la una i les dos de la tarda el ja esmentat Rafael Joan Rosselló, l'aspirant esmentat, es personà en la casa del capítol juntament amb el Reverend i Magnífic Macià Cabata son padri, davant l'Il·lustre i Reverend senyor Pere Torner, Doctor en Sagrada Teologia, lloctinent de Canciller, i de gairebé tot el Col·legi de doctors de dita facultat de la mateixa universitat reunits per manament del citat Canciller, per a donar els punts a l'esmentat aspirant i per a que aquest els rebés. Immediatament el dit senyor lloctinent de Canciller manà al reverend i magnífic Melcior Pastor doctor en medicina de la dita universitat que senyalés el primer punt al magnífic aspirant, en el primer llibre de Galeno; i el Reverend i Magnífic Melcior Pastor, rebut per ell el llibre i tenint-lo obert, va senyalar el dit primer punt en l'esmentat llibre primer de Galeno «De differentiis februm», en el capítol tercer que comença: «Ex lasitudine etc.» Seguidament el mentat Senyor Lloctinent de Canciller manà al Reverend i Magnífic Guillem Nogués doctor també en medicina de l'esmentada universitat per a que designés el segon punt al Magnífic aspirant en el segon llibre de Hipocràs; el Reverend i Magnífic Guillem Nogués rebut per ell el llibre i tenint-lo obert donà el segon punt tret de l'esmentat llibre dels aforismes d'Hipocràs en la vigèssima tercera sentència que comença: «Acuti morbi; etc.» El mateix senyor Lloctinent de Canciller emmanà a mi, Notari i infrascrit escribà pública donar un índex o cèdula dels esmentats assignats punts, a cada un dels doctors en dita Ciència o Facultat de Medicina de la dita universitat; i seguidament foren fetes i entregades pel bedell de la universitat dita en la forma acostumada. Allí mateix fabans dit Lloctinent de Canciller convocà al Magnífic aspirant i al seu padri prenomenats per a llegir i discutir els dos punts esmentats amb els nomenats Reverends i Magnífics doctors, per al dia següent entre la una i les dos de la tarda, en la dita casa del capítol il·lerdense, designada pel Canciller.

Després, arribat el dia següent que fou i era comptat el sisé dels esmentats mes i any, l'esmentat magnífic presentat comparegué a la dita casa del capítol junt amb son padri, davant l'Il·lustre i Reverend Senyor Canciller per a sostenir i practicar l'examen sobre els punts que li havien estat designats anteriorment. I de fet el magnífic aspirant amb son reverend i magnífic

padrí, va sostenir i practicà examen en el qual intervingueren els abans dits reverends i magnífics, padrí i els qui donaren els punts; i també Joan Queixal, Miquel Ferrer, Agustí Calas, Antoni Ardio, Guillem Tarragó, Agustí Foradada, i Llorenç Sant Andreu, doctors digníssims en medicina per l'esmentada universitat.

Els quals, tinguda entre ells diligent i madura deliberació sobre aquestes coses lluidament portades a terme, i rebuda relació sobre el susdit examen pels Reverends i Magnífics doctors allí presents havent exigít i rebut el mateix Il·lustre i Reverend Canciller del dit Magnífic aspirant el jurament corporal previ fet a Déu i als seus quatre sants Evangelis sobre les Sacrosantes Escripures corporalment tocades per ell amb les mans de no procedir contra la Santa Seu Apostòlica, contra l'Ofici de Canciller que ell tenia al seu càrrec, ni contra la Universitat de l'Estudi General de Lleida i que intervindria on fes falta intervenir en examen privat per a ésser llicenciat o doctorat algu amb mèrits i suficiència i també que donarà i prestarà el seu vot segons Nostre Senyor Déu i la seva recta consciència al que s'hi hagués de llicenciar o doctorar amb mèrits i suficiència i que en aquella solemne festa en què havia de rebre les insígnies de la llicenciatura i del doctorat pagarà immediatament més de tres mil turonesos de plata no disminuïts per cap frau ni moneda. Exigít pel Senyor Canciller jurament corporal del dit Magnífic presentat en quant a professió de fe catòlica, va donar jurament de romandre perpètuament en l'obediència de l'Església Romana segons els decrets del sacre concili de Trento celebrat darrerament i segons la sèrie i tenor decretat i ordenat pel mateix Santíssim Senyor nostre Pius IV, Papa per la divina providència en les sobredites i designades lletres apostòliques; també va donar el mateix jurament en les pròpies mans sobre ço que en les lletres apostòliques o *motus propii* del nostre Santíssim Senyor Pio V per la divina providència Papa de grata recordança datades a Roma a vuit d'agost de l'any del naixement del Senyor 1566; pel que fa referència als malalts jaents en el llit i que han d'ésser visitats pels senyor metges.

I tenint en compte que l'aspirant va actuar bé en el susdit examen (?) en la recitació dels punts i en els arguments i rèpliques magistralment desenrotllats (?) segons fou declarat clarament pels dits Reverends i Magnífics Doctors rebuts en secret, el mateix Il·lustre i Reverend Senyor Canciller va decretar que en justa reconeixença, el Magnífic RAFAEL JOAN ROSSELLÓ devia ésser graduat, llicenciat i doctorat i rebre el grau de llicenciatura i doctorat en la dita ciència i facultat de Medicina, i ésser aprovat i proclamat COM a BENEMÉRIT i MOLT CONDIGNÉ i NEMINE DISCREPANTE. I d'acord amb les consuetuds aprovades del dit estudi, i per les autoritats del dit Ofici i Apostòlica i reial que en aquesta part exerceix, per les presents, donà i concedí llicència per a disputar i argumentar, ordenar, declarar, interpretar i corregir i per a exercir tots els altres actes que pertanyen i són propis dels vers, certs, lligítims i indubtables llicenciats i doctors aprovats en la dita ciència de la Medicina, en el dit estudi llerdense.

I tot seguit, complertes totes i quiscuna de les coses predites, així en ordre com en manera, l'esmentat Il·lustre i Reverend senyor Canciller va manar al dit Magnífic Macià Çabata padrí del dit presentat que donés i conferís al dit Rafael Jaume Rosselló, totes i quiscuna de les insígnies per a ésser llicenciat i doctorat. Inmediatament fet i complert això en presència dels dits Il·lustre i Reverend senyor Canciller i de molts reverends i magnífics doctors, batxillers, estudiants de la dita i altres facultats, canonges i nobles i ciutadans de la dita ciutat i Universitat general de l'Estudi General de Lleida i estudi i col·legi de la mateixa i d'altres que varen honorar la festa, de consentiment i manament del dit Il·lustre i Reverend senyor Canciller, l'esmentat Magnífic Rafael Joan Rosselló i prèvia i ligitimament examinat, fou fet llicenciat i doctor i promogut al grau de la llicenciatura i doctorat en la dita ciència o facultat COM a BENEMÉRIT i MOLT CONDIGNÉ i NEMINE DISCREPANTE, degudament sublimat, i fet i promogut llicenciat i doctor en la casa capitular per mà del dit Reverend i Magnífic Macià Çabata padrí seu, amb la càtedra, el llibre, l'anell d'or, el birret i la borla, l'abraçada i l'òscul i amb les altres maneres, formes, solemnitats i cerimònies anexas i acostumades en tals festes.

En fe i testimoni de tots i quiscun dels susdits extrems, el dit senyor Canciller va estendre per a concedir-les i concedí les presents lletres segellades amb el segell del dit Ofici de la Cancilleria i firmades i rubricades de mà del dit senyor Canciller fetes en la dita ciutat de Lleida en l'any dia i mes i lloc etc. susdits. Fou present i en això intervingué el molt Egregi i Magnífic Jacobus Joan Santjust batxiller en ambdós Drets, Rector l'any present de la dita Universitat de l'Estudi General de Lleida i dels estudiants del mateix per l'ínclita nació dels catalans i presents allí els honorables Francesc Estadella i Nicolau Lascot bedells de la dita Universitat per testimonis de les coses susdites cridats, pregats i especialment reunits.

Margalef Canciller,

[rubricat]

Sig + ne de Felip Rei ciutadà de Lleida..... Notari del número i Col·legi de dita Ciutat i Regent de la Cancilleria de la mateixa Universitat pel senyor Miquel Gort..... Secretari..... de la dita escrivania.....

La llegenda del segell diu: PETER MARGALEF D. D. CANON..... CELLARI VNIVERSITATIS ILERDEN.

Segell de la Universitat de Lleida, que anava adherit amb un cordonet al títol que reproduïm abans.

EL FRUIT VERMELL
QUE AL CIRERER FULGURA...

EL fruit vermell que al cirerer fulgura
abrandarà mans i eistells,
serà frescor pels bees d'ocells,
gota lluent de claror dura.

Quan el nou fruit va madurant,
el cirerer tot tremolant
amb ales verdes l'arrecera.

Dins l'aigua fúlgida del sol,
en miç dels vels de l'oratjol,
salta, redona la cirera.

JAUME AGELET I GARRIGA.

“AD PETENDAM PLUVIAM”

FEA molt de temps que la temença esbatanava els cors a la intranquil·litat, i les mirades a la celèstia esdevenien conciroses veient que no arribava la pluja desitjada. Una silenciosa fadiga, barreja de confiança i desesperació, anava obrint solc en nostra pagesia, condolguada per la secada i la trista situació dels camps.

I cada dia, empès amb prou fadigues, les noves esdevenien menys acollidores: als Pirineus la neu hi manca, un clam de tragèdia resignada s'ou per aquells plans de Bujaraloz i Penyalba que esperen cosecats d'una llaurada més que d'una sega; en les hortes velles sempre sadolles d'aigua, precisa una ordenada autorització per a les regades sorgint en mig del desconsol, els furtius de les sèquies i dels braçals que espïen l'aigua escoladiça i obren i tanquen en la fosca de la nit pales i ulls; fins les clamôs sempre entendrides mostren l'eixutesa dels camps de què es nodreixen, i arreu, arreu, sembla alçar-se un crit que demana misericòrdia.

Així passen els dies i sols la fe pot portar calma a la desesperació. Es llavors que hom pensa si caldrà treure aquell Crist esblaimat que reposa dolçament en la parroquial de Sant Llorenç la del barri típicament de pagesia, la de les places escaients i del cloguer esvelt. Mesura tan extrema, fins als més devots espanta, que el Sant Crist del Miracle veu molt poc la llum cridanera i quan surt ho fa per a recollir més planys i dolors encara. Però les hores cada cop es fan més pesants, i la temença creix sense pausa. Als nuclis pagesos, allí on hi ha la gent més nostra, es comenta amb esporuguiment la secada, i una fosca estranya treu frescor a les cares colrades pel sol i sadolles d'aire i bon sentit.

A la fi, el Majoral de la Confraria decideix portar pau en els esperits, i sense alçar gaire la veu per tal que el propi dol no se'n ressenti, tenen lloc les reunions preparatòries, i el carrer de la Palma resseguit cent voltes dona fe d'un neguit col·lectiu i és el primer en conèixer què el Sant Crist sortirà novament.

Pels carrers uns cartells severíssims n'assenyalen el dia; a cau d'orella s'ho van dient la gent del camp i tothom resta corprès de poder esdevenir testimonis d'un acte que pocs han vist i tots anhelan.

Arriba el jorn que la sagrada imatge veurà de bell nou la llum del sol, bon xic entendrida pel desitjar de la gent, i la plaça escaientíssima de l'església, prendrà un aspecte imponent. Un brugit d'immensitat adolorida, espera el moment solemne; cal l'arribada del Capítol catedral que uns amb altres ja s'han dit que puja salmodiant pel carrer; la gent s'amuntega arreu, i per portals i balconades copsada queda la grandiositat d'aquelles hores.

Les campanes, ventades amb parsimònia, criden a la gent, i ho fan condolguades; a les cares no hi reflexa l'esplet primaveral, i joves i vells es mostren igualment contorbats. Un silenci reverent s'ensenyoreix de la multitud, mentre comença a sortir poc a poc la processó de rogativa i la gent s'hi enqueixeix per a fer-la inacabable.

Arriba un moment que el silenci s'ou encara més, la multitud s'aplana reverent, i un escalfred s'apodera de l'ambient fent que en moltes cares hi escolin tendres llàgrimes de consol i de tristor. Ja avança el Crist embolcallat en túnica morada i sobre un cadafac de dol. El misteri creix entre la gent, i una aspiració suprema i una reverència única uneix tots els cors.

Així com temerosa, va marxant la processó carrer de la Palma avall. La gent sembla esporuguida de mirar-lo; l'havien vist sempre silent i solitari en el seu lloc de respecte i ara el veuen caminar calmos en mig de la multitud agemolida i poruga.

Ja la comitiva omplena la Catedral que el Crist ha d'entrar-hi; amb tot, aquell temple que tan lluny del poble sol estar, perd la fredor de les parets malfitces al contacte amb el seu poble, amb els fidels que se n'han anat allunyant, aquell dia, però, rera del Crist el poble segueix, que amb tan bon guiatge oblida molt i més si la gràcia es fa més necessària.

El Crist puja amb pausa les amples graonades de la Catedral, però hi reposa, com recordant la seva passió. Descansa, i a la multitud, aquella pausa inesperada encara els fa més tenebrosa i tendra la tarda i la pregària puja en holocaust a la seva majestàtica i veritable reialesa.

Ja dins la processó, i la sagrada imatge en el presbiteri, les salmòdies acaben i les parets limiten la grandesa que al carrer hom copsava, i mentre fineix la solemnitat, és fa més enyoradissa la llum de fora.

Ploura? Això poc importa per aquell que ha sabut comprendre el valor de l'abrandament. Per a un poble, la vida que li pot portar una pluja a temps res té en comparança de la que li suposa el saber vibrar en un moment determinat, que poble que sap unir-se en la dissort és poble que pot redimir-se en la joia.

ANTONI BERGÓS I MASSÓ

Nota de la Redacció.—El Sant Crist del Miracle que es venera a St. Llorenç solament es treu en cassos excepcionals i prèvies determinades sol·licituts i autoritzacions que un cop obtingudes fan es senyali dia. Apart d'altres vegades que es cregué necessari portar el St. Crist processionalment, com a rogatives d'aigua s'ha tret:

4 març 1701	3 març 1773	febrer 1824 (?)
10 abril 1702	23 març 1775	28 abril 1834
6 maig 1716	13 abril 1776	14 abril 1848
3 abril 1720	30 abril 1783	10 maig 1850
30 abril 1730	22 abril 1788	26 maig 1852
9 maig 1734	10 abril 1792	8 gener 1867
24 març 1737	17 abril 1758	6 maig 1893
4 abril 1750	8 maig 1802	8 febrer 1896
16 maig 1764	4 maig 1805	21 abril 1897
27 abril 1766	8 maig 1806	
27 novembre 1770	23 març 1816	

BELLS INDRETS DE CATALUNYA

Contrallum a la Costa Brava

Fotografia per Lluís Botines

LA IL·LUSIÓ ESVAIDA

FESTA de maig. Festa de Primavera, del sol més gran de l'any. Festa de l'horta. Festa dels esclats en flor i de les cantúries dels moixons. Festa Major també i aplec cordial en el que es retroben les ànimes de temps no vistes, exilats voluntaris que una ventada d'ambició arrencà un dia de les vores del riu, món enllà. Fugitiu de Lleida, l'enyor de Lleida els acompanyà sempre. Més lluny o més aprop, en els moments d'ensomni, en els cap-vespres espirituals, la vella imatge de la Seu, del campanar únic, inconfusible, del fons de la consciència, pujava a flor d'emoció. L'enyor besava amb afany l'esperança de tornar a Lleida, de reveure el riu tumultuós, els campsalegres, l'horta encisera, els carrerons costaruts i ombrívols, labanqueta de carretals corcats i arbres en filera, la Seu vella, el campanar únic, inconfusible...

I ara ha tornat. Ahir el vaig veure. L'amic que fa trenta anys. Sortí de Lleida món enllà, dalerós de gustar el fruit dolcíssim de la vella imatge ha vingut a la Festa Major. Vigorós encara, un xic carregades les espatlles i un xic blanquejats els cabells, però tenia, malgrat, en els ulls i en l'esguard un no sé què de tristesa i melangia que ens sorprenueren.

—I doncs, amic, que me'n dius del nostre Lleida? Què et sembla? Com ha millorat!

Les mans encaixades, tremoloses d'afecte, la vista com emboirada, tal com si mirés cap endins, l'amic amb to de plany que vol vestir-se de joia, em parla del seu descendent. Oh si; Lleida ha estat transformada, bellament transformada ciutadella esplendent. El pont nou, els carrers del llarg del Segre, les noves construccions, fins el seu tràfec urbà, rumbeja de prosperitat joiosa. Però aquest Lleida, em deia amb veu bo i rogallosa, ja no és el meu Lleida, el nostre Lleida; en aquest tràfec ciutadà no hi trobo cares conegudes, en aquests carrers, que tantes vegades he vist dins meu, lluny d'ací, ja no hi trobo ni la botiga amiga ni el reconet íntim, ni la balconada amb aulfabregues... Quan pensava i volia tornar al meu Lleida, no em recordava que el temps que ha passat per mi, ha passat també pel meu poble. I aquest poble, ara Ciutat, val més, molt més que aquell que vaig deixar ara fa trenta anys, però no és el meu poble. Diria, si no em fes mal la confiança que fins m'hi trobo foraster. Ja no hi ha res, gairebé d'allò que jo tan estimava, que jo tan he estimat; si no m'aconsolés l'afecte dels pocs bons amics que hi retrobo i aquella vella Catedral sempre la mateixa, amb el seu campanar, sempre el mateix, dubtaria de si soc de Lleida. Sembla talment, seguí l'amic, com si m'haguessin prés un troç d'ànima. En aquests dos dies he anat mirant, fins diria que he anat badoquejant, mig content del nou aspecte de Lleida, mig entristit de l'enyor de la carretera polsosa, del carros girigants, de les someretes calmoses, enterbolit per la paradoxa de què, home del moment que vivim, la visió imaginativa d'aquell passat, podés emboirar la satisfacció de la ciutat nova. No acabava de veure clar perquè l'encís del que fou podia ofegar la bellesa del que és. Hem de creure amic que l'encís perdurable no és pas en l'exterior visible. Cal cercar-lo en els records persistents de la nostra joventesa que ja no tornarà. Una cosa vull dir-te. La plaça de l'Ereta, ja no és la plaça de l'Ereta. Les escaletes de Sant Llorens, no són aquelles escaletes. Ni el plà, aclaparat pel nou mercat desorbitat i exorbitant. Ni la Banqueta... Res, no en resta res d'aquell Lleida, que he anat veient dins mon record fins fa tres dies. Però a la nova urbs potser m'hi adaptaria, si hi podés reveure el meu riu corrent tumultuós als seus peus. La meua Lleida sense el Segre o amb el Segre migrat, fet pedregal i escorrialles, el trobo mancat d'ànima. El riu, el meu riu, el nostre riu. Em dol talment com si ens l'haguessin robat.

ROMÀ SOL.

Sardana

Victor Mateu

Lleidatana

The musical score for "Lleidatana" is written for piano and features a 3/4 time signature. The score is divided into two systems, each containing four staves. The first system begins with a treble and bass clef, followed by a key signature of one flat (B-flat). The music is characterized by a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together. Dynamic markings include *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *ff* (fortissimo). The second system includes the marking *Espressiu* (expressive) and *ff*. The score concludes with a final cadence. The title "Lleidatana" is prominently displayed in a large, stylized font at the top of the page, with "Sardana" and "Victor Mateu" written above it.

A handwritten musical score on aged paper, consisting of eight systems of music. Each system has two staves. The notation is in a historical style, featuring various note values, rests, and bar lines. The key signature has one flat (B-flat). The first system includes a treble clef and a common time signature. The second system includes a treble clef and a common time signature. The third system includes a treble clef and a common time signature, with the word "Allegro" written above the first staff. The fourth system includes a treble clef and a common time signature. The fifth system includes a treble clef and a common time signature. The sixth system includes a treble clef and a common time signature. The seventh system includes a treble clef and a common time signature. The eighth system includes a treble clef and a common time signature. The score concludes with a double bar line and a repeat sign.

BUSCANT TEMA

HEM viscut la nostàlgia del primer diumenge de maig i hem assaborit un poc del seu encantament.

Atuits pel pes feixuc de la festa major que dintre no gaire viurem, hem anat fent deduccions i comentant per a nosaltres els múltiples i ben diferents caires que se li dona. El nostre esguard s'ha dolgut prest de molts oblits i de masses innovacions i ha quedat lleugerament ferit per l'estridència d'unes coloraines estranyes.

Festa major entenien que era una mena de mostrari de costums i tradicions, terrals que es mostraven per tal que la febre del modernisme no les fes desaparèixer completament. Natural trobàvem que al costat d'aquestes tradicions s'hi afegissin les costums d'ara, les di-

Un gabadal de llum domina les tenebres al carrer de Clavé.
Fot. Ramos.

El brollador que presideix els jardins de la plaça del Segre, a plena nit.
Fot. Ramos.

versions cosmopolites que s'estilen, sempre, però, que aquestes no desfiguressin les primeres, que són les que han de donar color a les festes de caràcter popular, que populars són les festes majors.

Davant del programa de festes que ens ofereix l'Ajuntament enguany hem tingut una impressió com si s'hagués pretès anular aquestes festes. Si tal cosa succeís l'Ajuntament cometria un tort pel qual els lleidatans no li podríem quedar gens d'agraïts. Aquí sentim la joia de les festes casolanes i ens entendrim a la vista de les gracioses comparses que anys enrera eren un número insubstituïble en el programa i ara no ens sabem explicar la seva abolició.

Que això fa poble? Tan-se-val! Tanmateix el fer poble no ens ha d'avergo-

nyir puix que això no ens farà ni millors ni pitjors. Oi més: caldria esbrinar si Lleida no pertany a aquesta categoria. La nostra urbs té molts defectes que potser no trobariem en un poble. Per tant, no podem aixecar pas gaire la veu que potser se'ns ennuegaria la gorja.

La nostra ciutat és eminentment pagesa, noblement pagesa, fidelment casolana i ens dol i sap molt greu que aquestes qualitats, potser les úniques, s'estimbin per a deixar pas a una pretesa i pueril senyoria.

Desenganyem-nos. Lleida és un poble de pagesos i menestrals i res més. Voler fer-la senyora com si es tractés d'aplicar-li un sinapisme és una empresa que no reixirà així com així i altrament, ¿conduiria a res pràctic?

¿No trobeu més encertat que en lloc d'una senyoria que no sentim i ens pot

venir gran juntem el nostre treball a procurar una més forta agudització i educació del nostre caràcter col·lectiu? ¿Sí? Doncs, vinguin festes majors alegres i ben nostres i no ens avergonyim perquè puguin veure-les esguards estranys. Què la festa major és l'esplai del cos a les fadigues quotidianes i un estimulament a conservar les nostres tradicions.

* * *

Buscàvem un tema per a escriure un article. La festa major ens l'ha proporcionat i consti que no hem exhaurit la matèria, puix si les coses van marxant com ara, és de creure que l'any vinent haurem de reprendre, lamentant ho, aquestes mateixes reflexions que deixen intranquil l'esperit de poble que portem dintre, i que no ens sap greu de cuidar amorosament.

P. GUIMET.

DIVAGACIONS...

La Ciutat nostrada a l'arribar la festa major té la millor riulla de l'any. Malgrat l'esfoç màxim que en el «Programa Oficial» és poguer arribar a fer el seu encant, la seva bellesa és sens dubte l'aspecte dels seus carrers animadíssims, i dels seus camps, devassall de colors i de perfums.

Tota l'horta, és bellesa: encantament, els seus colors i els seus perfums donen un alenar de poesia, que banya la ciutat i li dona un to d'espíritual encantament.

Allà, en els nostres «Camps Elisís», en la nit serena i perfumada es pot sentir la carícia suau de la terra que ens parla del proper fruit barreja d'amor i de misteri.

En les hores de posta hi tenim el millor encant de l'any.

Ens conviden al passeig íntim, portant com a company lleal el llibre predilecte que posarà pausa a la conversa

silenciosa i ens endinsarà en l'ambient fet força emotiva.

Sembla que el cel pren noves tonalitats. Cel; subtilitat, color, inquietud, atracció... Ho és tot.

La terra també es supera i ens fa més estimable la vida.

Lleida celebra la seva festa major....

Al maig la Ciutat mostra sa millor riulla feta més engrescadora amb la disbauxa de color que presum.

Lo *tradicional*, el «Programa de Festes» no té valor de cap mena.

Lo atraient, és el temps: en què viu la seva bellesa natural que l'enronda, són el dies lluminosos que ens diuen de la Vida i del seu encant, i si aquesta Vida té la dolçor d'un boci d'amor, això és motiu molt més temptador per a sentir-nos més forts i més admiradors de nostra major festa.

JOSEP M.ª ALVAREZ PALLÀS.

LES PUBLICACIONS

«TERRA MEVA», *Angel Pons i Guitart*; Pròleg de *Lluís Capdevila*.—Poeta bergadà que estima i pateix, que canta i plora, que riu i la seva mitja rialla deixa apuntar un xic de melangia que la fa més franca i la fa més fresca.

L'hem conegut fa poc a Pons i Guitart, i la seva estada entre nosaltres ha fet néixer una amistat duradora. Les nostres planes són seves, i els seus versos són nostres, i és que no altra podia succeir amb un home refinat com en Pons i Guitart que es daleix posant afecte a les coses i als homes; per ço doncs, el comentari deixem que ens el dongui l'admirat *Lluís Capdevila* qui ens diu en son pròleg que «*Els versos d'Angel Pons fan olor de muntanya, de sol daurat, de pins despenjats pel vent, d'aigua cantaire, d'herbes humils i remeieres, de nits d'estiu, de lluna blanca*». Es a dir que la seva lírica ve amarada d'un gran sentit del que se n'esperen grans fruits.

«EL COR ERRANT», *Carles Monfar*; Pròleg de *Ll. Bertran i Pijoan*.—*Carles Monfar* és un poeta amarat de joventut, així ens ho diu el seu llibre de poesies on se'n mostra com un home que sap sentir i sap dir però que una i altra cosa ens la mostra amb aquell desdibuixat garbuix que empra sempre la joventut per a guanyar en personalitat i preparar la solidesa en el futur, ben lliure de preocupacions i academisme com no sia el propi neguit, i el ritme que el mou.

Amb una frescor i una gràcia admirable ens fa l'elogi de la Fesja Major, cantant:

Cada vila té una festa que ens invita a festejar
i una dansa prou xalesta per l'amor que ha d'arribar.
Té un sospir i una besada i un engany per oblidar,
té un llanguir de cançó alada de la riera al canyar,
té una noia enamorada i un galan per estimar,
té un somriís talment de fada i un instant on somniar,
té una casa engalanada i un vellet en el llindar,
té—ai, las!—la festejada poncella del roserar,
té a la plaça una ballada i al passeig un platanar,
té la taula curullada de bons fruits i de vi clar,
i al bell mig la vellutada rosa blanca i el lilà.
Cada vila té una festa que ens invita a festejar
i una dansa prou xalesta per l'amor que ha d'arribar.

A L'ENTORN DE LA PERSONALITAT DE L'IGNASI IGLESIES, *J. Estadella Arnó*.—Es tracta d'una edició apart de la recensió que la «*Revista del Centre de Lectura*» de Reus publicava referent a la Sessió necrològica que l'esmentat Centre dedicà a la memòria d'Ignasi Iglésies, i en la qual nostre admirat poeta hi prengué part amb el discurs que es resumeix.

Es tracta d'una peça oratòria dita per un gran amic i admirador de l'Iglésies defensant-lo d'una crítica a l'obra del dramaturg feta potser amb un excés de cruesa i sobre tot en moments de sentimentalisme que li llevaren tota oportunitat i la feren més feridora.

Fa bonic que en els actes d'homenatge a l'Iglésies i d'afecte per a la seva obra, s'hi vegin noms lleidatans, puix com diu molt bé l'autor de «*Clarors*», si bé l'Iglésies «*tingué el breçol a Sant Andreu, havia covat, però, la seva adolescència a les vorres del Segre*».

NOTICIARI

MIQUEL FONTANALS

Es amb veritable dolor que donem la trista nova de la mort de D. Miquel Fontanals, home bo i lleidatà exemplar que escolà una vida plena d'afectes i amor per a les coses nostrades.

Artífex sempre, pintor a estones, tenia el somni de constituir a Lleida el gran Museu d'Art, i en els darrers anys, les seves activitats i les seves ambicions eren l'anar engrandint el Museu Morera del que en fou Director d'ençà de la seva creació.

La seva botiga, mantingué sempre un regust de pa de casa, i en ella hi visqueren durant molts anys les manifestacions més enlairades d'amor a l'art que a Lleida hi tenien lloc.

Cada cop que ens deixa per sempre més un fill de Lleida que per sobre de tot altre valor ha tingut el de servir-li fidel els seus afectes, la redacció de VIDA LLEIDATANA sent molt fonda la punyida del traspàs, tant més, quan el ser que ens ha avançat en el camí de la vida ha estat bon amic i col·laborador. Per ço als seus els preguem rebin el testimoniatge de la nostra condolència ben sincera.

REGRACIAMENT.—*Ens cal donar moltes gràcies a tots els qui ens han ajudat en la tasca d'aquest extraordinari. Vagin en primer terme, els escriptors qui ens han honorat col·laborant en aquest número; segueixin després els anunciants, els quals, en confiar a la nostra secció de publicitat la seva propaganda han fet possible una millor presentació, i no oblidem els impresors, que han fet mans i mànecues per tal de rescabalar-nos del retràs que indefectiblement comporta un número de festa major.*

CULTURALS.—A les envistes de la festa major, les activitats culturals comencen a presentar la mandra estiuenca; així, doncs, pocs han estat els actes ja que queden reduïts a la

continuació i acabament de les converses sobre fotografia donades a l'Ateneu pel Sr. Gausí Serra; les sessions del dijous al Centre Excursionista, una excursió a Andorra pels alumnes de l'Escola Normal de Mestres; una visita dels alumnes d'Història de l'Institut de Lleida a la Seu vella i a Tarragona i Poblet; un concert de guitarra per Marian Guiu, al Centre Excursionista, etc.

INSPECCIÓ.—Per tal de procedir a una inspecció en les biblioteques de la «província» ha estat nomenat nostre bon amic D. Manuel Giménez Catalan, Cap Director de la Biblioteca de la Universitat Cesarugustana.

ELS TAPISSOS DE LA CATEDRAL.—El passat dia 23, Diada del Sant Patró de Catalunya foren transportats a Barcelona els magnífics tapissos flamencs del patrimoni de la Catedral, per tal de figurar en el Palau Missional de l'Exposició de Barcelona.

CANONGIA.—Ha estat anunciada la vacant i data d'oposicions per a la provisió de la canongia que regentava el Dr. Soliva, corresponent a la dignitat de Lectoral. Segons noves són molts els estudiosos que hi prendran part.

RICARD VINYES.—Per un d'aquests dies és esperat el pianista Ricard Vinyes i Roda, qui com de costum deixa el seu món d'activitats culturals per a passar uns dies al costat dels afectes nascuts en l'infantesa un xic allunyada, i en la ciutat del seus.

D'OPOSICIONS.—Ha estat designat nostre estimat amic i col·laborador D. Salvador Roca i Lletjós, per a que integri els jurats que han d'entendre en les oposicions a càtedres de Geografia i Història dels Instituts.

EL PONT DEL CARRIL.—S'està procedint a la col·locació de les cimbres dels arcs que hom pensa construir en el pont del tren.

TOC D'ATENCIÓ.—Sota les inicials V. M. C., un amic nostre ha cridat l'atenció des de les planes de «El Diario de Lérida» estant, de la possibilitat que el ferrocarril Noguera Pallaresa no arribi a enllaçar amb el de Saint Girons. No cal dir com entenem s'haurien de

moure totes les valors representatives de Lleida si és que la temença apuntada obeeix a la realitat. Basti dir que seria una burla a una aspiració col·lectiva de molts anys que el carill Noguera Pallaresa no enllacés amb la república veïna.

VISITA.—Una colla d'alumnes de l'Institut general i Tècnic de Madrid va visitar els vells monuments de nostra ciutat a finals del passat mes d'abril.

CONFERÈNCIA.—Nostre col·laborador n'Elies Serra Ràfols té anunciada una conferència a l'Ateneu, amb l'interessant tema «El servatge i l'esclavitud a Catalunya.»

PER LA LLIBERTAT DE «SHUM».—Diversos escriptors i artistes han iniciat una campanya a favor de l'indult de Joan Baptista Acher, el dibuixant conegut amb el nom de «Shum», i del qual donem en aquest mateix número un dibuix bellament traçat.

No cal dir com ens adherim a aquesta humanitària campanya i com celebràriem veure ben aviat en llibertat aquest dissortat artista lleidatà.

RECOLLIM en aquestes pàgines un rumor que fa dies pot sentir qui estigui amatent a les nostres coses. Amb la màxima discreció del cas únicament ens preguntem: ¿Què deu passar a determinat centre de cultura lleidatà, i quin concepte deuen tenir de la missió d'una biblioteca d'alta cultura?

PROCURAREM assabentar-nos i enterar-ne a nostres lectors estimats.

RETORNATS.—Són altra volta entre nosaltres, després d'haver donat un tomb pel món, els bons amics senyors Ramon Areny, Antoni de Gomar i Celestí Llorens.

Benvinguts.

NOCES.—L'amic Josep Mercé, adscrit a la nostra colla, s'ha casat a Puigvert de Lleida amb la simpàtica púbbilla Dolors Nogués.

Li desitgem moltes felicitats en el seu nou estat.

LA SOVA JUNTA DE L'ATENEU.—Resultat de les eleccions hagudes en aquesta meritisima entitat, quedaren elegits per a integrar la seva Junta Directiva per al curs 1929-1930 els senyors Josep Sol, Josep Reus, Lluís Alonso, Ricard González, Josep Caverol, Josep Azánarez, Josep Galceran, Joan Diago, Joaquim Serra, Lluís Besa, Jesús Comes i Francesc Arquès.

Fou promogut novament president el qui ho ha havia estat en el curs que ara acaba, senyor Enric Arderiu i Hospital.

ASCENS.—Ha estat promogut a la categoria d'apoderat del Banc de Prèstecs i Descomptes en la sucursal d'aquesta ciutat el nostre amic Bonaventura Calçada. El felicitem.

A FRAGA i dintre de la publicació «La Ribera del Cinca» es publica en català un volum que sota el títol de «Magencies del nostre pobles» aplegarà les costums i tradicions d'aquesta part d'Aragó tan compenetrada amb les nostres coses.

EL CAMP D'AVIACIÓ.—Per la Direcció general d'Aeronàutica va estar a Lleida per tal de fer una inspecció al camp d'aviació. Civit un tècnic de l'aeròdrom de Cuatro Vientos.

ANIVERSARI.—El dia 5 del corrent maig es va acomplir el segon aniversari del traspàs de D. Magí Morera i Galícia.

EL DISCURS DE GRÀCIES als Focs Florals de Barcelona d'enguany l'ha dit el culte poeta lleidatà i amic nostre En Josep Estadella i Arnó.

BANCO ESPAÑOL DE CRÉDITO

CAPITAL I RESERVES: 85.988.067,51 PTES.

300 SUCURSALS I AGÈNCIES A ESPANYA I NORD D'ÀFRICA

CASA CENTRAL: MADRID

INTERESSOS QUE ABONA

A la vista . . . . . 2 $\frac{1}{2}$ %

A vuit dies . . . . . 3 %

A tres mesos . . . . . 3 $\frac{1}{2}$ %

A sis mesos . . . . . 4 %

A un any . . . . . 4 $\frac{1}{2}$ %

CAIXA D'ESTALVI

interès 4 per 100 anual

OPERACIONS DE BANCA EN GENERAL

SUCURSAL DE LLEIDA

Cabrinetty, 28

Telefon 339

Sucursals a la província: CERVERA I BALAGUER

Farmàcia

de

A. Mirada Valls

Laboratori
Ortopèdia
Específics

Sant Antoni, 15

Lleida

Telèfon 509

QUEVIURES I TROCISERIA
— MERCERIA I ESPARDANYERIA —

LLUIS QUI

ARMADOR DE LA "HERMANOSA" MERCERIA
LEIDANA. — BOUTIQUE FRANCESA A TOTS
ELS COMPTES DEL MITJÀ DE CENT

Carrer del Rei Jaume II (Barriada Cap-punt, Casa Serra)
LLEIDA

Casa especialitzada en

Clanes a l'engròs

Matalasses

de totes menes

Gubínelly, 5

Lleida

GRANS MAGATZEMS DE MOBLES
CASA SENTÍS

— DAVANT DE LA CATEDRAL —

Indicem assortit de tots els tipus de mobles
des de fusta i corrents. Exposicions
continues de jocs complets de

menjadors - - dormitoris
 rebedors - - despatxos

i tots els tipus de cuinades i banyes.

POSTERIA ARTÍSTICA I DECORACIÓ

Indicem tota classe de mobles americans
des de despatxos, tota sempre un
bon assortit per a servir-vos a fusta,
amb estalviades les nostres
talladores de fusta si compreu
mobles sense consultar primer a

la nostra casa.

Sant Antoni, 214 - LLEIDA

LA PALLARESA

AGÈNCIA DE
TRANSPORTS

DE

JOSEP MOIX

VAGO DIARI I DIRECTE DE BARCELONA A LLEIDA I VICEVERSA
CANTONISTA DEL FERROCARRIL DEL NORD I LLEIDA - SAINT GIRONN

CARRINETTY, 10

— LLEIDA —

COMERCIALS A BARCELONA

LA PALLARESA

BARCELONA - JOAN VILA - TEL. 33304

RELOTGERIA de CALIXTE CORBERO

RELOTGES

de les millors

classes garan-

titats, en or,

plata i níquel

*El mejor
reloj*

Longines

PREU FIXE

RELOTGES

OR DE LLEI

de 50 a 500 pts.

CADENES, or

de fin, plata,

xapades or i

niquel : :

PLAÇA DE LA SAL, 16

LLEIDA

F. BARRIO

CONTINUA SUAVEMENTE EN

GORRES

per a la present temporada

Constitució, 6 LLEIDA

"El Buen Gusto"

EMPLETS / CASALLANA

VERDOL / SANTROCCO

RAMON FARRÉ

1 A 30 M 102

LLEIDA

Sucursal a Lleida: Rambla de Ferran, 22

Sastreria
Gèneres de punt
Confeccions

ENRIC GABANDE

CARME, 64
LEIDA

PREUS ECONOMICS

farmàcia Recasens

Capacilic-Injec-
tibles-Ortopèdia
Laboratori d'anàlisi

Ferran, 58

Leida

Lluís Plubins

Casa fundada l'any 1865

Ferros de comerç
Acers :: Bigues i Tube-
ries per a construccions
Carbons Anglesos

Rambla Ferran, 55 i 59

Leida

CARLES I LLUIS GENÉ

COMMISSIONATS PRINCIPALS DE LA COM-
PANYA DE SEGUERS CONTRA INCENDIS

LA CATALANA

Blondel, Dreta II, 1.ª — Telèfon 254
LEIDA

Rafael Bosch

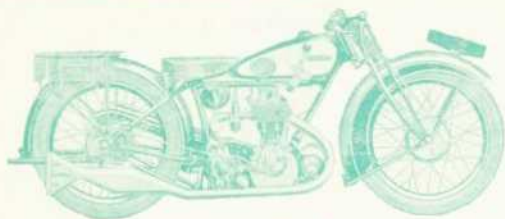
Sastre

San Antoni, 47

Leida

Garatge Fontanet

Rambla Ferran, 56
Telèfon número 548

Matchless

la motocicleta anglesa de fama mundial

Representant exclusiu
per a la província

Francesc Fontanet
Lleida

Construccions generals en fusta

FUSTERIA PER A OBRES
Persianes :: Polixes de
fusta :: Baranes :: Rodapeus
Passamans :: Decoració
de façanes i interiors.

Mobles sistema americà
i tota classe de mobles
d'encàrrec.

J. Garcia Giró

Miquel Ferrer, 3

LLEIDA

Telèfon núm. 450

SUBMINISTRES AUTO-MOTO-VELO

MOTOCICLETES

Màquines de cosir, marques
"CONSTANÇA" i "NAUMANN"

Material elèctric i Ràdio-telefonía

VULCANITZACIONS

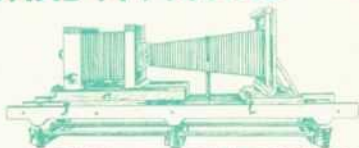
Frederic Miquel

BLONDEL, J

LLEIDA

TELEFON 11

FOTOGRAVATS ESTEREOTIPS
TRICROMIA
TOMÀS PI i TOMÀS

FOTOLITS EN RATLLES i DIRECTES SOBRE ZENC
i PEDRES LITOGRAFIQUES.
Villarroel, 7. TELÉFON. 53967 BARCELONA

TALLERS DE FUNDICIÓ I CONSTRUCCIÓ DE MAQUINARIA
TURBINES HIDRÀULIQUES "FRANCIS" I "PELTON"
Maquinària moderna per a molins d'oli

Instal·lacions de molineria en general

FERROS FOSOS PER A AGRICULTURA I OBRES — REPARACIONS

JOAN VILA OLLER

Cardenal Remolins, 9

LLEIDA

Telèfon número 107

"BANCO NUEVA HISPANIA"

SOCIETAT COOPERATIVA D'ESTALVI I CREDIT

Sucursal de Lleida: RAMBLA FERRAN, 31

Farmàcia i Laboratori

A. Múlena

Pàteria, 15 • Lleida • Major, 1

Fusteria d'Eduard Roca

La més antiga de la ciutat

Obrador muntat amb tot l'utillatge modern

Rams de construcció i decoració

Carrer Miquel Ferrer -- LLEIDA -- Telèfon número 490

FABRICA
DE
CONSERVES
VEGETALS
I
FRUITES

RICARDO
VILALTA

L L E I D A

PRIMERA FABRICA DE CATALUNYA

Dr. Josep Benavent

Vies urinàries

Constitució, 4 bis, 1^aal.

Telèfon número 84

llet condensada

“el niño”

la preferida per l'alimentació infantil
degut a la seva perfecta homogeneïtat
i la gran riquesa de crema que conté

farina lactejada

“el niño”

composta a base d'una moderníssima fórmula
anti-risques que assegura als infants un in-
terrompible canal de salut per l'adolescència

dos
productes
inmillorables

demaneu mostres i fascicles explicatius a “Sociedad Lechera Montañesa S. A.”
subdelegació a Lleida: Ferran, 61

LLEXIUS
SABONS

COLÓN
MARCA DE REGISTRE

J. DANIEL ARINO
Rambla Ferran, 50
LLEIDA

ELS MÉS ELEGANTS

Càlcats

ELS MÉS CÒMODES

CARME. 5

LLEIDA

RICART

ELS MÉS SÒLIDS

ELS MÉS ECONÒMICS

Dr. Antoni Pujadas

MEDECIN D'OCULISTA

Plaça de la Sal, 15, 4177-48
Tèlèfon número 320

LLEIDA

AMBROSI SANJUAN

TEIXITS
NACIONALS I
ESTRANGERS

CONSTITUCIÓ, 33

LLEIDA

TELÉFON N.º 343

MARIUS SOL I MESTRE

Corredor de Comerç Col·legiat

De 10 a 1: Banc d'Espanya

Rambla d'Aragó, 8, entr. Lleida

ANTIGA POSADA D'AGRAMUNT

de

RAMON CASTELLÀ

CARRER 12 LLEIDA TELÉFON 133

JOSEP R. CULLERÉ

AVINGUDA DE BLONDEL, 44

UNICA CASA A LLEIDA ESPECIALITZADA EN LA SOLA
VENDA DE CAMISES, CALÇOTETS I PIJAMES

FERRETERIA ALMACELLAS

LLEIDA

Poblença, 11 i 12

FARMACIA

DE

E. RIBELLES

Laboratori
d'anàlisis químics.

Investigacions
clíniques.

Major, 70   Telèfon 123

LLEIDA

LA MILLOR CASA DE MOBLES

ARMENGOL

(NOM COMERCIAL REGISTRAT)

Aquesta important Casa anuncia tenir completada una gran exposició de jocs complets, en particular en DORMITORIS, MENJADORS i CADIRES, de models última novetat i construïda en els tallers que la casa té instal·lada al Camí de Corbina d'aquesta ciutat, la qual constitueix una garantia en la construcció.

Els preus i qualitat són en competència, mitja l'organització i l'economia en la fabricació dels mobles ho permet.

RAMBLA FERRAN, 10

LLEIDA

TELEFON, 104

HISPANO-TARGARINA

SERVEI D'AUTOMNIBUS ENTRE

Lleida - Tàrraga - Barcelona

HORARI

ANADA		TORNADA	
Sortida de Lleida	13 ⁰⁰	Sortida de Barcelona	9 ⁰⁰
" Balaguer	12 ³⁰	" Igualada	12 ⁰⁰
" Tàrraga	12 ⁰⁰	" Cervera	12 ³⁰
" Cervera	13 ⁰⁰	" Tàrraga	12 ³⁰
" Igualada	12 ⁰⁰	Arribada a Lleida	13 ⁴⁵
Arribada a Barcelona	12 ⁴⁵	" Balaguer	14 ⁰⁰

Combinant a Tàrraga amb els cotxes per a les línies de Tàrraga a Balaguer i Danya de Vilfogona; a Tàrraga a Malla i Rocallaura, Agramunt, Artesa de Segre i altre muntanya i a Lleida, amb els de Gran, Fraga i Moissènça.

Balaguer - Tàrraga - Barcelona

HORARI SERVEI DIRECTE

ANADA		TORNADA	
Sortida de Balaguer	15 ⁰⁰	Sortida de Barcelona	17 ¹⁵
" Tàrraga	14 ⁴⁵	" Cervera	16 ⁴⁵
" Cervera	15 ⁰⁰	" Tàrraga	16 ³⁰
Arribada a Barcelona	16 ⁰⁰	Arribada a Balaguer	17 ³⁰

ADMINISTRACIONS : A Lleida: Casa Emili Llobet, Gahrinelly, 2

A Barcelona: Corts, 576, Restaurant "Las Columnas" (xamfrà Montaner) Tel. 34337

pintura i decoració

antoni charles

carrer del nord, 8 - Lleida

Restaurant de l'Estació
Servei aural

Telèfon 81

Lleida

R. Setó i Fills

RECADERS
diaris i directes
a Barcelona

Esterri, 4

Lleida

LA NOVA ESTRELLA

MANUFACTURA DE PASTES ALIMENTÍCIES

EMILI LLOBET JOVE

Despatx de J. Llobet Jover i Companya
FONDADEUR DE 1947

L L L L L L L

DROGUERIA "SIMON"

Productes químics i farmacèutics — Espècies — Aigües minerals — Perfumeria
Pintures — Esmalts — Vernís — Paperns per a diversos habitatges — Salfat de color
Salfes — Aromatis de sala — Impermables — Desodorants — Olla minerals i Corrons
per a màquines i motors.

S. SUÑÉ RIBERA

Major, 2

LLEIDA

Telèfon 96

Materials i Màquines elèctriques

Octavi Sereña

Cabrinetlly, 21 - - Telèfon 414

Instal·lacions i Reparacions

S. Estadella

Metge - Dentista

Constitució, 28 i 29, 1^{ra}al

Tleida

Telèfon número 190

SUCURSAL DE LLEIDA

CABINETTY, s

Wertheim

CASA CENTRAL
9, AVIÑO, 9
BARCELONA

PIANOS

MÚSICA -- INSTRUMENTS

Vendes al comptat i a plaços

FONOGRAFS I DISCOS

J. GUARRO

Cavallers, 66

Lleida

LLAUNERIA I ELECTRICITAT ANTONI CLARET

Instal·lacions elèctriques i tota classe de material d'ús domèstic d'electricitat

Instal·lacions per a algunes i gas i tota mena de material de llauneria

ES LLOGUEN BANYERES DE TOTES CLASSES

ES FACILITEN PRESSUPOSTOS

COMPANIA, 34 (Al costat de l'església de Sant Andreu)

LLEIDA

"LA ESTRELLA DE ORO"

REVISTA COMERCIAL, INDUSTRIAL

CASA FUNDADA L'ANY 1892

OROLOGERIA - FOTOGRAFIA - PAPERES
FESTES I PRODUCTES FOTOGRAFICS

JOSEP SUÑÉ

Major 32 LLEIDA Telèfon 101

HOTEL MODERNO

RESTAURANT

Casa preferida pels senyors viatjants.
Esplendides habitacions. — Quincha de
lany. — Cervesa fresca. — Garatge.

Situat en una de les principals
carrers de la capital

BALMES, 3 (Carrer Extrem) Telèfon 394
LLEIDA

Els AUTOMOBILS
els millors
els més barats **CITROËN**
els de més poc consum i entreteniment.

CONCESSIONARI PER A LLEIDA :

JOSEP SOLÉ VIÑES

CATALUNYA, 7

TELÉFON 390

La elegància i bona qualitat dels impressos
justifiquen el prestigi de la casa

A. G. ILLERDA

Blondel, 29 ■ Apartat 38

Lleida

les exposicions

de

barcelona i sevilla

SÓN UNA ALTA PROVA DE POTEN-
CIALITAT ECONÒMICA I ARTÍSTICA

ALMACENES DE SAN PEDRO

S. A.

Signifiquen, així mateix, la solució
per a tota persona que vulgui com-
prar amb plenes avantatges els
millors gèneres dintre
dels gustos més selectes.

Novetats i articles clàssics per a Senyora
Secció especial de Sastreria a Mida

TELÈFON 567

LLEIDA

MAJOR, 24